

Organisationer och beslutsprocesser inom Pingströrelsen

Bertil Carlsson

Organisationer och beslutsprocesser inom Pingströrelsen

Skrifter utgivna av
Insamlingsstiftelsen för pingstforskning
Nr 1

Bertil Carlsson

Organisationer och beslutsprocesser inom
Pingströrelsen

Bertil Carlssons undersökning *Organisationer och beslutsprocesser inom Pingströrelsen* presenterades vårterminen 1973 som en tvåbetygsuppsats framlagd vid docent Göran Lindahls proseminarium i statskunskap vid Stockholms universitet. Uppsatsen gavs ut i bokform 1974

I föreliggande skrift har rubrikerna, källförteckningen och några uppräkningsrader fått nya layouter, innehållsförteckningen placerats före förordet, slutnoterna gjorts om till fotnoter (som redigerats något och nummerats löpande), källförteckningen omarbetats, titlar på tidskrifter och böcker skrivits med kursiv stil, några få språkliga korrekationer gjorts samt pappersformatet ändrats. Dessa ändringar har medfört att sidindelningen inte överensstämmer med första utgåvans.

Denna skrift har även publicerats som e-publikation på www.pingst.se.

INSAMLINGSSTIFTELSEN FÖR PINGSTFORSKNING instiftades år 2004 av pingstpastor Bertil Carlsson och hans fru Anna-Britta Carlsson. Stiftelsen har till ändamål att främja akademisk forskning om den svenska Pingströrelsen och förvaltas av Pingstförsamlingarnas skol- och kursverksamhet (PSK). Stöd till fonden kan ges genom dess bankgiro nr: 5851-6899.

© Bertil Carlsson, 2008

Utgivare: Insamlingsstiftelsen för pingstforskning

Omslag: Eric Ekman

Omslagsbild: Förlaget Filadelfias bokständer på Lapplandsveckan 1954

Foto: Pingstarkivet

ISBN 978-91-977626-0-1

ISSN 2000-0006

Tryck: Stema Print AB, Forserum 2008

E-publikation: www.pingst.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	7
1 INLEDNING OCH SYFTE	10
1.1 Ålder och omfattning	10
1.2 Distrikts- och riksorganisation saknas	10
1.3 Gemensamma företag	11
1.4 Syftet	12
2 NÅGRA DEFINITIONER OCH YTTERLIGARE AVGRÄNSNINGAR	13
2.1 Pingstväckelse – Pingströrelse?	13
2.2 Bibeln och samhället	14
2.3 Tid och rum	14
3 ANSKAFFNING OCH BEDÖMNING AV MATERIAL	16
3.1 Kontakter med samarbetsorgan och enskilda personer	16
3.2 Böcker av olika slag	16
3.3 Tidningar och tidskrifter	17
3.4 Pressklipp	18
3.5 Intervjuer	18
4 ETT FÖRSÖK ATT FÖRSTÅ VARFÖR DEN SVENSKA PINGSTRÖRELSEN FÅTT SIN SPECIELLA STRUKTUR	19
4.1 En ledare träder fram	19
4.2 En ledare och makten	20
4.3 En ledares kallelsemedvetande	21
4.4 En ledare tar initiativ	22
4.5 En ledares personlighet	23
4.6 En ledares legitimitet	23
4.7 En ledare och reglerna	25
4.8 En ledare och successionen	25
5 VILKEN BILD GER PINGSTRÖRELSEN AV SIG SJÄLV I ORGANISATORISKT AVSEENDE?	27
5.1 Mönsterbilden i Guds ord	27
5.2 Äldste- och styrelsefunktionen	28
5.3 Argument mot organisationer	29
5.4 ”Apostoliska förbindelseänkar”	30
6 HUR HAR SAMARBETET I PRAKTIKEN UTFORMATS?	31
6.1 Förlaget Filadelfia AB	31
6.2 Tidnings AB Dagen	32
6.3 Samspar (=Allmänna Spar- & Kreditkassan)	36
6.4 Filadelfias Centrala Hjälpkassa för Predikanter	37
6.5 Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet	39
6.6 Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskola	43
6.7 Svenska Fria Missionen (SFM)	47
6.8 IBRA Radio (International Broadcasting Association)	57

6.9	Stiftelsen Svenska Pingstmissionens U-landshjälp (SPU).....	59
6.10	Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum (PIL)	61
6.11	Pingstförsamlingarnas Vigselnämnd.....	62
6.12	Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbete (PU).....	67
7	SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER.....	70
7.1	Lewi Pethrus betydelse.....	70
7.2	Nej till samfund – ja till funktionerna.....	71
7.3	Samarbetsorganens tillkomsthistoria.....	72
7.4	Årliga rikskonferenser	73
7.5	Lokalförsamlingens inflytande.....	73
7.6	Beslutsfattarnas ålders-, yrkes och könsfördelning	74
	KÄLLFÖRTECKNING.....	77

FÖRORD

I den här föreliggande uppsatsen har tolv samarbetsorgan inom den svenska pingströrelsen kartlagts så långt det funnits dokument tillgängliga. De berörda organen är i förhållande till de lokala församlingarna av övergripande karaktär. Undersökningen visar att den enda lokala församling som i någon nämnvärd omfattning haft och/eller har inflytande över eller i ett antal av dessa organisationer är Filadelfiaförsamlingen i Stockholm genom sin föreståndare och styrelse. Men detta inflytande tenderar att avta.

Vid undersökningstillfället (våren 1973) innehade 91 personer 353 förtroendeuppdrag som huvudmän och/eller styrelseledamöter – som ordinarie eller suppleant. Hade även befintliga dotterbolag medtagits, hade förtroendeuppdragen blivit flera men inte antalet innehavare. Av de medtagna förtroendeuppdragen hade Lewi Pethrus de flesta, nämligen 9, följd av Willis Säwe och Bo Hörnberg som hade vardera 6. Sex ledamöter hade 5 uppdrag och fem 4 o.s.v. Den verkliga ledningen ligger i händerna på ett mycket begränsat antal pastorer och direktörer. De som håller i de stora pengarna och i de opinionsbildande organen inom rörelsen visar sig också styra utvecklingen inte bara hos de gemensamma organen, utan även i viss utsträckning ute i de lokala församlingarna.

I detta sammanhang bör observeras, att de här aktuella personerna som regel också sitter med i en rad andra styrelser och kommittéer, vilka inte ingått i min undersökning. Likaså sitter några av dem som representanter för Pingströrelsen i vissa samkristna sammanhang, men det är föga känt hur och av vilka man fått sina mandat.

Hur har en sådan centralisering varit möjlig inom Pingströrelsen, som officiellt ivrigt slår vakt om de lokala församlingarnas oberoende? Uppsatsens läsare har själva möjligheter att bilda sig en uppfattning. Av det undersökta och redovisade källmaterialet kan nämligen flera orsaker till detta förhållande utläsas. En av orsakerna är organisationsformerna. Stiftelse- och bolagsformen, med ett för gemene man svåröverskådligt nät av dotterbolag, bidrar till att försvåra och begränsa insyn och överblick. Stiftelseledningarna förnyas sig mer eller mindre själva. Frånvaron av information kring samarbetsorganen och/eller ofullständig och tillrättalagd information är en annan orsak, som har bidragit till att okunnigheten om de olika organens historia och om den verkliga innebörden i deras funktioner är stor. Okunnig-

heten försvårar, för att inte säga omöjliggör, förutsättningarna till insyn och medinflytande. Endast genom att lära känna samarbetsorganens historia och funktioner kan man förstå Pingströrelsens situation i dag och dess förutsättningar att möta morgondagens behov i samhället.

Den undersökning som här presenteras har endast kunnat bli översiktlig. Uppsatsen får närmast ses som en ansats till en fortsatt breddad och fördjupad forskning. Trots sin naturliga begränsning och koncentrerade framställning vill undersökningen dock ge en på öppet redovisade dokument stödd information. Denna kan tjäna som underlag för samtal i församlingar, studiegrupper och konferenser av olika slag. En öppen, saklig debatt, präglad av ett förutsättningslöst och ärligt sanningsökande, är alltid av stort värde för berörda parter och den sak man arbetar för.

Sedan det blivit känt att denna undersökning blivit genomförd, har många bestämt och enträget framfört önskemål om att den skulle ges ut i tryck. Då jag nu tillmötesgår detta önskemål, sker detta av fyra skäl:

1. Den svenska pingströrelsen är ca 65 år. Det är väl motiverat med en förutsättningslös utredning om rörelsens organisatoriska utveckling och dess mål och medel. I ljuset av gångna års erfarenheter är det angeläget att studera Bibelns undervisning om den kristna församlingen. Har pingstförsamlingarna, t.ex. i sitt samarbete, avlägsnat sig från den av dem ofta åberopade mönsterbilden?
2. Eftersom det aldrig tidigare har utförts en sådan samlad utredning som denna, kan den ge en dokumenterad information, som kan utgöra ett komplement till andra böcker om Pingströrelsen.
3. Sedan Pingströrelsens genombrott har flera nya generationer växt fram inom rörelsen. Dessa får inte lämnas historielösa. De får inte heller ges en tillrättalagd historieskrivning. Dagens ungdom är fostrade till ett i positiv mening kritiskt tänkande. De vill ha en intellektuell hederlighet. De vill ha fakta. De vill ha insyn. De vill ha medinflytande. I samma utsträckning en rörelse tillmötesgår dessa legitima behov hos sina medlemmar, visar den också sin mognad, sin verkliga moraliska och andliga styrka.
4. Dokument av olika slag av stort värde för forskningen har inte alltid och långt ifrån av alla tagits ordentligt till vara. Tvärt om. Jag har stött på fall där man medvetet förstört dokument. Detta är

allvarligt. Min förhoppning är nu att denna uppsats skall få bidra till att väcka intresse och ansvar för upprättandet av systematiska arkiv i såväl församlingarna som samarbetsorganen. Må Pingströrelsen en dag få ett samlat arkiv t.ex. på Kaggeholms Folkhögskola. Givetvis vore jag tacksam om läsare, vilka har tillgång till dokument om den svenska pingströrelsen, ville låta mig få del av dem. T.ex. dagböcker, anteckningar från sammanträden och konferenser, brev, protokoll, PM. Förmodligen finns det många dokument som kan ytterligare belysa det här behandlade ämnet.

Till sist. Att vid läsningen även not- och källförteckningens information bör beaktas är en självklarhet. En uppsats av det här slaget har sina speciella villkor vilka påverkar den stilistiska formen. Den vetgirige läsaren torde dock ha förståelse för detta. Må alltså denna uppsats nå fram till många uppmärksamma och intresserade läsare.

Järna i januari 1974

Bertil Carlsson

1 INLEDNING OCH SYFTE

1.1 Ålder och omfattning

Liksom man numera diskuterar de anställdas medinflytande inom företagen, har även uppmärksamhet riktats mot medlemmarnas medinflytande inom folkrörelserna. Inom frikyrkorörelsen, som tillsammans med nykterhetsrörelsen varit banbrytande för folkrörelserna i vårt land, är Pingströrelsen en av de yngsta.¹ Men den är nu, efter ca 65 år med sina 553 lokala församlingar och 93.289 medlemmar, störst.² Utgiftsvolymen för 1969 uppskattas till 90 milj. kr.³

Vid folkräkningen 1930 uppvisade Pingströrelsen en åldersfördelning med ett stort inslag av yngre åldrar. Senare tycks ingen sådan statistiskt säkerställd undersökning gjorts. Men sociologen B. Gustafsson menar, att det finns tecken, ”som tyder på att Pingströrelsens medlemmar alltfört har lägre genomsnittsålder än vad fallet är i flertalet andra samfund”. Det procentuella antalet kvinnor av hela medlemsstocken var 1930 64,3. Av Gustafsson gjorda undersökningar 1959 visar 64 % för kvinnorna.

1930 års siffror på yrkesfördelningen visar 35 % för jordbruk och binäringar, 11,3 % för handel och samfärdsel, 30 % för industri och hantverk. Struktururomvandlingen i samhället torde ha rubbat dessa relationer. Senare uppgifter är osäkrare, men de antyder dock, enligt Gustafsson, att ”inslaget av arbetare torde alltfört vara mycket stort”.⁴

Så vitt jag kunnat finna, finns det ingen undersökning gjord angående hur denna rörelse organiserat samarbetet mellan de lokala församlingarna och vilket medinflytande dessa har. Ett samarbete förekommer dock. Missionen och u-landshjälpen, tidnings- och bokutgivningen samt den sociala verksamheten etc. är uttryck för detta.

1.2 Distrikts- och riksorganisation saknas

Med tanke på Pingströrelsens ålder, verksamhetens omfattning och betydelse, anser jag det motiverat att kartlägga dess organisationsformer och beslutsprocesser. Min undersökning gäller alltså inte beslutsprocesser inom den lokala församlingen.

---

¹ Johansson 1954, s. 7 ff.

² *Evangelii Härold* 26.4.73, s. 31, Curt Björkqvist, ”93.289 medlemmar i Pingströrelsen”.

³ *Samhälle och Trossamfund, Bil. 20, 1972, s. 13, 74.*

⁴ Gustafsson 1971, kapitlet ”Pingströrelsen”.

Inom de lokala enheterna är verksamheten organiserad som ideella föreningar med stadgar och av medlemmarna på års- och administrationsmöten valda styrelser. Varje månad hålles dessutom i de större församlingarna två, i de mindre ett församlingsmöte (=medlemsmöte) då man förhandlar och beslutar om verksamheten. Detta är den formella ordningen. Den reella beslutsprocessen är intressantare, men den är här liksom inom andra organisationer svårare att få en bild av.⁵ Mellan de enskilda pingstförsamlingarna finns inte, vare sig på distrikts- eller rikspanet, någon organisation med stadgar, styrelse och beslutande konferens. Samarbetet mellan de svenska pingstförsamlingarna har, till skillnad från pingströrelserna i de flesta andra länder, utvecklat sig i andra organisationsformer.⁶

1.3 Gemensamma företag

I *Pingströrelsens årsbok 1972* uppräknas nedanstående företag och organisationer som "pingstförsamlingarnas gemensamma företag".⁷ Jag har också medtagit Svenska Fria Missionen. Två kriterier har varit avgörande vid urvalet:

1. Pingstvännerna över hela landet utgör den ekonomiska basen. (De beräknas bl.a. köpa företagets alster och/eller offra till organisationernas verksamhet, samt vid behov låna ut pengar.)
2. Pingstförsamlingarna över hela landet betjänas av dem (t.ex. Pingstförsamlingarnas vigselnämnd).

Affärsdrivande:

Förlaget Filadelfia AB med dotterbolag

Tidningen Dagen AB med dotterbolag

Samspar (Allmänna Spar & Kreditkassan)

Skolor:

Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskola

Social verksamhet:

Filadelfias Centrala Hjälpkassa för Predikanter

---

⁵ *Ordet och tron* nr 2 1970, s. 29, 30, Nils Sjöström, "Församling och demokrati".

⁶ *Ordet och tron* nr 1 1968, s. 38-40, Willis Säwe, "Organiserad och/eller oorganiserad pingstväckelse".

⁷ Dahl 1973, s. 114.

Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet och av den ägda företag

Mission och U-landshjälp:

Svenska Fria Missionen (SFM)

IBRA Radio (Dotterbolag till Dagen)

Svenska Pingstmissionens U-landshjälp (SPU)

Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum (PIL)

Serviceorgan:

Pingstförsamlingarnas Vigselnämnd

Pingstförsamlingarnas Ungdomsverksamhet (PU).

1.4 Syftet

Det är ovan nämnda organ jag avser med min undersökning. Jag söker svar på följande frågor:

- Varför har den svenska pingströrelsen fått sin speciella struktur?
- Vilken bild ger den svenska pingströrelsen av sig själv i organisatoriskt avseende?
- Hur har samarbetet i praktiken utformats?

2 NÅGRA DEFINITIONER OCH YTTERLIGARE AVGRÄNSNINGAR

2.1 Pingstväckelse – Pingströrelse?

En naturlig följd av att pingstförsamlingarna inte är organiserade i ett samfund är, att de inte har något officiellt antaget gemensamt namn. Kollektiva beteckningar som Pingströrelsen, Pingstväckelsen, Pingstkyrkan och Pingstsamfundet växlar. De två sista begreppen förekommer dock så sällan, att vi här ser bort ifrån dem. Däremot är det lämpligt att stanna inför de två första.

I det källmaterial uppsatsen bygger på förekommer dessa begrepp som synonymer. Men det finns exempel på försök till en närmare distinktion av begreppen. Henning Thulin citerar ett bibelstudium av Lewi Pethrus, där han skiljer mellan organisation och innehåll och framhåller "Lokalförsamlingen är som en skål, i vilken denna härliga pingstväckelse har bevarats. Men, bröder, vi ska se till, så att vi ha någonting i skålen."⁸ John Magnusson (då missionssekreterare inom Örebro Missionsförening) vänder sig emot att pingstförsamlingarna monopoliserat ordet Pingstväckelsen. Han menar, att man "inte kan räkna pingstväckelsen såsom identisk med en viss församlings- och missionsrörelse". Han framhåller att även andra församlingar än pingstförsamlingar är förvaltare av pingstväckelsen.⁹ Liknande tankegångar är Hasse Svensson inne på. Med begreppet pingstväckelse förstår han det religiösa innehållet, med pingströrelse en organisatorisk form i vilken pingstväckelsen mer eller mindre framgångsrikt kan förvaltas.¹⁰ I polemik med Hasse Svensson säger bl.a. Samuel Edestav, "att skilja på betydelsen av orden pingströrelse och pingstväckelse det är svårt, därför att de ofta använts som liktydiga begrepp".¹¹ Själva användningen av orden som synonymer kan dock inte vara ett hållbart argument mot en precisering av deras innebörd. Av den förda debatten framgår nämligen, att det finns anledning att skilja mellan pingstväckelsen (=religiösa innehållet) och pingströrelsen

---

⁸ *Den Kristne* nr 5 1953, s. 148, Henning Thulin, "Nya Testamentet och lokalförsamlingen II".

⁹ *Svenska Morgonbladet* 9.6.52, John Magnusson, "Vad är pingstväckelse?". Jfr Sundstedt 1969, s. 11, 12.

¹⁰ *Den Kristne* nr 9 1962, s. 171, 172, Hasse Svensson, "Pingstväckelse – pingströrelse".

¹¹ *Den Kristne* nr 12 1962, s. 231, 232, Samuel Edestav, "Pingstväckelse – pingströrelse".

(=organisationsformen). I denna uppsats har jag därför valt att använda Pingströrelsen som ett samlande begrepp för Pingstförsamlingarna i Sverige.

2.2 Bibeln och samhället

I ett särskilt kapitel kommer jag att försöka återge den bild Pingströrelsen med hänvisningar till bibeln ger av sig själv. Därefter följer en redogörelse för olika samarbetsorgan. Dessa får ses som ett svar på behov skapade av vid den aktuella tidpunkten rådande samhällsförhållanden. Pingströrelsen har alltså haft att finna organisatoriska lösningar, vilka dels svarar mot deras av bibeln motiverade församlingssyn och dels mot av det omgivande samhället ställda krav. Harald Gustafsson erkänner detta. ”Vi har något i våra församlingar som [det] inte finns något spår av i Nya Testamentet – en juridisk styrelse, stadgar och administrationsmöten. Detta är något som vi måste ha enligt svensk lag, därför att vi har kyrkor och kapell – alltså fast egendom. Men vi finner inte någon parallell till detta i Nya Testamentet. Låt oss därför inte lägga större betydelse vid detta än vad vi behöver.”¹² Här talar Gustafsson om den lokala församlingen, men det han säger äger i princip tillämpning även på olika samarbetsorgan inom Pingströrelsen. Helge Brattgård citerar ur ett tal av Lewi Pethrus vid Ekumeniska riksmötet G 72, vilket visar, att denne räknar med den påverkan det omgivande samhället utövar: ”Jag är född baptist och har en baptistisk lärosyn. Hade jag varit född katolik är det troligt att jag varit katolik i dag.”¹³ Ytterligare exempel: 1951 års religionsfrihetslag ledde till tillkomsten av Pingstförsamlingarnas vigselnämnd.¹⁴ Bestämmelserna om stats-, landstings- och kommunbidrag ledde till organisationen Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbete.¹⁵ Inte bara teologiska utan också politiska, sociologiska och ekonomiska faktorer måste alltså beaktas.

2.3 Tid och rum

Att jag i rummet begränsat min undersökning till Sverige har jag redan sagt. I tiden har jag inte ansett det möjligt att göra någon annan

---

¹² *Ordet och tron* nr 2 1968, s. 14, Harald Gustafsson, ”Ledningen av Guds församling”.

¹³ *Dagen* 22.8.72, Helge Brattgård, ”Vad händer efter G72?”.

¹⁴ SOU 1964:16, s. 10 f.

¹⁵ Stadgar, Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbete, 15 maj 1971.

avgränsning än den Pingströrelsens egen ålder utgör. Utan det perspektivet, har det syntts mig svårt att få någon förståelse för organisations- och beslutsprocessen i nuet. Den begränsning ramen för en sådan här uppsats helt naturligt ger, gör att det här endast kan bli fråga om ett försök till kartläggning.

3 ANSKAFFNING OCH BEDÖMNING AV MATERIAL

3.1 Kontakter med samarbetsorgan och enskilda personer

För att få en bild av organisationer och beslutsprocesser från såväl formell som reell utgångspunkt, har jag fått vända mig till olika typer av källor. Först har jag valt, att dels få ta del av stadgar och protokoll, och dels brev, cirkulärskrivelser, PM, anteckningar gjorda vid konferens- och sammanträdestillfällen samt dagboksanteckningar. Materialet har jag sökt dels hos de berörda företagen och/eller samarbetsorganen och dels hos 30 (antalet godtyckligt valt) pastorer och tjänstemän, vilka under många år varit aktiva inom Pingströrelsen i sådana tjänster, som kan ha gett en viss insyn. Några av dem har också enligt pressklippen gjort sig kända för att ha uppfattningar om beslutsprocessen inom Pingströrelsen. Hos de berörda organen har jag fått ta del av ev. stadgar, protokoll (i viss utsträckning), årsredogörelser (där sådan förekommer) och i något fall brev. Oftast rör det sig om rena beslutsprotokoll. Man får alltså inte någon klar bild av debatten och inte av olika ledamöters inflytande. Ett visst mått på inflytande kunde det ha varit, att räkna hur ofta olika ledamöter lagt fram förslag och fått dem antagna. En sådan mätning försvåras dock av, att det inte konsekvent utsagts varifrån förslagen kommit. I flera fall saknades i protokollen åberopade bilagor. Genomgående för de undersökta organisationerna är, att de ännu vid undersöknings-tillfället saknade systematisk arkivering av sina handlingar.

Av de 30 personerna kontaktades 21 per brev. 15 svarade (75,5 %). Övriga kontaktades personligt. I sju fall gällde det anhöriga till avlidna personer, vilka haft för mitt ämne intressanta tjänster. Frågan har där gällt att få ta del av deras ev. efterlämnade arkiv. I ett fall har jag fått ta del av några handlingar, vilka dock visade sig vara av mindre betydelse för mitt ämne. Från ett par håll har jag inte fått svar. I två fall har man uppgivit, att kvarlämnade handlingar har förstörts. De övriga har svarat, att så vitt man vet, finns inget material kvarlämnat.

3.2 Böcker av olika slag

Några bearbetade källor, som är relevanta för mitt ämne, har jag inte kunnat finna. Professor Emanuel Linderholms *Pingströrelsen i Sverige*

(1925) berör organisationsfrågor endast i förbigående. Detsamma kan sägas om teol. och fil. dr. docent Efraim Briems *Den moderna Pingströrelsen* (1924). Författaren, teol. stud. Arthur Sundtedts verk om Pingstväckelsen, som hittills utkommit i fyra band (1969–72) (minst ytterligare ett band beräknas komma) är ett översiktligt, seriöst arbete, som också speglar den organisatoriska utvecklingen. I övrigt har jag alltså, utöver de otryckta källorna, varit hänvisad till böcker vilkas primära uppgifter varit att t.ex. informera och kanske agitera för ett visst syfte, ge undervisning och uppbyggelse, ge en personlig syn på vad som skett, men vilka i förbigående ändå i någon mån belyst min frågeställning. Se vidare i källförteckningen.

3.3 Tidningar och tidskrifter

Evangelii Härold är sedan december 1915 utgiven av Filadelfiaförsamlingen, Stockholm med 52 nummer årligen. Den har hela tiden velat uppfattas, och har också uppfattats, som organ för Pingströrelsen. För att få en bild av vad Pingströrelsen lärde om organisations- och samarbetsfrågor under den betydelsefulla uppbyggnadstiden, har jag gått igenom *Evangelii Härold* från december 1915 t.o.m. 1924 och för en jämförelse åren 1971–72.

Åren 1927–29 utgav Förlaget Filadelfia månadstidskriften *Biblisk Tidskrift* med teologisk information och debattartiklar. Fr.o.m. 1930 övertogs den av redaktören fil. mag. och teol.kand. Oscar Haglund och utgavs av honom till år 1944 under namnet *Biblisk Månadsskrift*. Han var aktiv medlem inom Pingströrelsen.

År 1944 började man utge *Den Kristne*, som hade samma uppgifter som de föregående. Kanske med något större utrymme för debatt. Från 1966 ändrade *Den Kristne* karaktär och blev en tidskrift för söndagsskollärare. Istället började Filadelfiaförlaget då utge *Ordet och Tron* med fyra nummer om året. Genom att anlita medarbetare också från andra kristna rörelser vill den nå utanför Pingströrelsens led.

Dagen är en femdagarstidning. Den ägs sedan år 1961 av den svenska pingströrelsen. Tidigare ägdes den av direktör K.G. Ottosson. Den startades år 1945 av pastor Lewi Pethrus och har hela tiden betraktats som organ för Pingströrelsen.

3.4 Pressklipp

I *Dagens Nyheter*s klipparkiv har jag tagit del av klipp om Pingströrelsen från olika Stockholmstidningar mellan åren 1918 och 1972. I Sigtunastiftelsens klipparkiv har jag gått igenom klipp från åren 1918–1964 (av tidsskäl blev det inte längre). Av klippen framgår att debatten kring Pingströrelsen tidvis har varit livlig och att den i viss utsträckning gällt just organisatoriska frågor. Klippen har inte lämnat så många bidrag till belysning av själva beslutsprocessen, men däremot visat den polemiska situation i bl.a. organisationsfrågor som Pingströrelsen under åren befunnit sig i. Likaså har klippen speglat svårigheter, vilka i viss utsträckning är en direkt följd av de speciella former beslutsprocessen fått, men givetvis också av beslutens innehåll. T.ex. den s.k. ”Franklinstriden”, som är förknippad med Svenska Fria Missionen, ”Lidmanschismen” med den s.k. kommersialiseringen, ”K.G. Ottosson-krisen” med *Dagen*, IBRA och Allmänna Spar- & Kreditkassan (Samspar).

3.5 Intervjuer

Med ett flertal ledande pastorer och tjänstemän inom Pingströrelsen har jag haft samtal, men här kommer jag att direkt endast använda mig av några intervjuer.

4 ETT FÖRSÖK ATT FÖRSTÅ VARFÖR DEN SVENSKA PINGSTRÖRELSEN FÅTT SIN SPECIELLA STRUKTUR

4.1 En ledare träder fram

I samband med Baptistsamfundets uteslutning av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm år 1913 uppstod en skarp motsättning ”mellan Lewi Pethrus' anhängare och baptistsamfundet”, konstaterar Gunnar Westin. ”Pethrus och hans församling” fann att ”en samfundsbildning icke hade något stöd i Nya Testamentet, och sedan blev detta utgångspunkten för ett ihärdigt bekämpande av kristna samfund som gemenskapsform för friförsamlingar.”¹⁶ I denna kamp visade sig Lewi Pethrus vara en ”energisk och högt begåvad ledare”, som fått ”den allra största betydelse för Pingströrelsens vidare utveckling i Sverige ... hans begåvning och utpräglade personlighet satte redan från början sina spår”, anser Efraim Briem.¹⁷

Emanuel Linderholm understryker, att ”Lewi Pethrus' goda begåvning, tadelfria personlighet och fasta vilja i förening med de karismatiska gåvorna hava gjort honom till den svenska pingströrelsens självskrivne ledare. Det är han, som i första rummet gjort den till vad den är, och på en gång bevarat dess ursprungliga art hos oss och hållit den ren från en del mera bisarra och svärmiska yttringar i England och Amerika. ... Lewi Pethrus är i besittning av en sällsynt arbetsförmåga och mångsidighet. Han har blivit sitt samfunds allt i allo och verkat som predikant, organisatör, journalist, författare och bibelskolelärare. ... han är en av de främsta religiösa folktalare vi haft. ... Det är kraft och fart i hans tal. Han älskar de starka orden. Med annorlunda tänkande gör han processen kort.”¹⁸

Rektorn på pingstvännernas Folkhögskola, Kaggeholm, Åke Boberg, hävdar bestämt, att ”pastor Pethrus är den svenska pingstväckelsens obestriddige ledare”.¹⁹ ”Rörelsen har troget följt sin ledare och inte ens de kriser, som sett ut att skaka väckelsen i dess grundvalar har förmått slå sönder pingstvännernas solidaritet och enhets-

---

¹⁶ Westin 1956, s. 174, 175.

¹⁷ Briem 1924, s. 132, 133.

¹⁸ Linderholm 1925, s. 306, 307.

¹⁹ Hofgren 1971, s. 96, Åke Boberg, ”Den svenska pingstväckelsen”.

känsla”, skriver Erik Sollerman.²⁰ Pingstpastorn, Sven Jonasson, säger om Lewi Pethrus: ”Han har varit ett redskap i sin tid och jag tror inte vi behöver oroa oss i fortsättningen. F.ö. har vi ett oerhört starkt kallelsemedvetande i pingstväckelsen”. I samma intervju säger Bo Hörnberg, även han pingstpastor, ”Lewi Pethrus är en man sänd av Gud för en tid som vår. ... Ämbetet är honom givet av Gud. Och pingstväckelsen skall ledas av män som är bärare av ett andligt ämbete. ... Efterträdare utses av Gud”.²¹

4.2 En ledare och makten

Två av Lewi Pethrus' tidigare nära medarbetare, A.P. Franklin och Sven Lidman, framställer honom i ett par försvars- och stridsskrifter som en maktmedveten och närmast hänsynslös ledare.²² Under 26 år var Lidman redaktör på *Evangelii Härold*. Då motsättningar börjat uppstå mellan Lidman och Pethrus, beslöt Förlaget Filadelfia AB:s styrelse, *Evangelii Härold*s ägare, att ”Pethrus skall ha del av alla korrektur”.²³ F.d. Dagenjournalisten Bobby Andström skriver: ”Om någon opponerade sig, anmälde avvikande åsikter, gjorde Pethrus smått mästerliga turneringar och förvandlade motståndarens huvudargument till sitt eget och starkaste vapen. Detta förhållande har alltid försvårat en vettig och sansad debatt inom pingströrelsen.” *Dagen* blev för Lewi Pethrus ett ”betydande maktinstrument”, framhåller Andström. ”Från sin chefredaktörspost kunde han dirigera opinionsbildningen inom rörelsen och praktiskt påverka beslut som skulle fattas vid pingströrelsens stora sammankomster i Stockholm, Nyhem och Husbondliden. Personer och pastorer med avvikande åsikter fick finna sig i att bli offentligt tillrättavisade utan möjlighet att försvara sig i samma forum. Under långa tider låg det listor med namn på personer som inte fick nämnas i tidningen hos jourhavande nattredaktör. Anledningarna till dessa åtgärder meddelades sällan redaktionen, man visste endast gissningsvis, att det rörde sig om personer med obekväma meningar i en eller annan fråga”.²⁴ Per Grevér, som en

---

²⁰ *Svenska Morgonbladet* 22.7.57, Sollerman, Erik (missionslärare och redaktör inom Örebromissionen).

²¹ *Svenska Dagbladet* 13.3.67, Sven Jonasson och Bo Hörnberg i intervju.

²² Franklin 1930. Lidman 1949.

²³ Pethrus 1953a, s. 68. Jfr Lidman 1949.

²⁴ Andström 1966, s. 16, 76, 79.

tid var IBRA-reporter, konstaterar: "Någon som helst opposition mot rörelsens officiella linje tolererades inte."²⁵ De ovan anförda citaten från olika tidpunkter är hämtade från yngre och äldre personer i olika positioner utom och inom rörelsen och återspeglar personliga iakttagelser och erfarenheter.

4.3 En ledares kallelsemedvetande

Anser Lewi Pethrus sig själv som den svenska pingströrelsens ledare? År 1920 besvarade han frågan så här: "Jag har aldrig varit är icke och kommer aldrig att bli ledare för pingstväckelsen varken i Sverige eller annorstädes. Ve pingstväckelsens folk, när det tillsätter en ledare för pingstväckelsen i sin helhet. När detta sker, då ha vi sett början till slutet av denna väckelse."²⁶

År 1948 pågick den s.k. Lidman-schismen. Bl.a. ställdes då också Pingströrelsens ledning under debatt. På Nyhemsveckan det året togs frågan om de andliga ämbetena åter upp. I samband med detta berättar Pethrus: "Det är genom det som sker, som människorna skall se och förstå, vilken uppgift vi har. Men vi behöver icke gå omkring och proklamera oss själva som innehavare av det eller det ämbetet. Och säger folk, att vi är det eller det, så har vi rätt att svara: 'Nej, jag är det icke', och vi har den rätten på den sanna ödmjukhetens grund. Även om vi känner att vi har fått en kallelse av Gud, har vi rätt att säga ifrån oss alla höga titlar. Vi vill tjäna Gud, och sedan får Gud en gång säga och avgöra, vad vår kallelse och uppgift har varit. ... Församlingen eller dess förtroendemän kan aldrig utse innehavare till ett andligt ämbete. Det är något, som Gud förbehållit sig makten att sätta in i församlingen."²⁷

I oktober 1972 sade han, "min kallelse sträcker sig vida utanför pingströrelsen ... jag har haft den uppfattningen, att denna väckelse var inte någonting för sig själv, utan den är en väckelse för hela kristenheten ... Jag har haft en oerhört stark kallelse. Detta har burit mig i de personliga initiativ, som jag har tagit och där jag inte haft det stöd en majoritet kan ge. Jag har fått kämpa med de flesta frågor mycket, mycket lång tid innan mängden har börjat att anta det jag har

---

²⁵ Andström 1966, s. 115.

²⁶ *Evangelii Härold* 5.2.20, Lewi Pethrus, "Diskussionen om pingstväckelsen".

²⁷ *Den Kristne* nr 3 1948, s. 65, 66, Pethrus, 1955, s. 285, 286. – Jfr Lewi Pethrus, "Församlingens styrelsesätt".

sagt.” Han framhåller, att hans ”personliga kallelse” gäller ”svenska folket”. ”Det är Sverige, som har varit mitt missionsfält och där har jag intill denna dag ett medvetet ansvar för mina handlingar.”²⁸

4.4 En ledare tar initiativ

I onsdagsmötet under Nyhemskonferensen 1961 sade Pethrus: ”Guds rike byggs inte av tjänstemän som tillsätts av människor, utan av sådana som Gud ger ämbetet.”²⁹ Fem år senare: ”Vi väljer inte våra ledare. Det blir den starkaste som kommer att ta makten.”³⁰ Detta kan jämföras med ett intervjuuttalande år 1968: ”Jag tror på det personliga initiativet i Guds församling. Själv har jag haft en så stark upplevelse av att jag verkligen blivit kallad att vara en Guds tjänare, att jag aldrig varit tveksam om min uppgift. Mina idéer har ofta vunnit gehör i väckelsen. Pingstvännerna är så bibeltrogna, att man bara behöver citera några ord ur Skriften för att de ska bli tända för en idé.”³¹ Beträffande efterträdare, säger han: ”Jag hoppas, att pingströrelsen i framtiden ska få en ledare som har denna andliga initiativförmåga, som är tänd på uppgiften. Om nu kollektivet skall välja en ledare, ja, då vet man inte vem som blir vald.”³² Denna tveksamhet inför av ett kollektiv valda ledare kommer också till uttryck i stiftelseurkunden för Lewi Pethrus Stiftelse För Filantropisk Verksamhet fastställd den 13 oktober 1959. Där heter det i § 6 att Lewi Pethrus skall ”vara självskriven ledamot och dess ordförande och efter honom den han i sitt testamente därtill förordnar”.³³ Den 25 maj 1968 ändrades denna bestämmelse till ”den styrelsen utser”.³⁴ Belysande för Pethrus inställning i ledarfrågan och indirekt till sig själv, är även hans uttalande på ledarplats i *Dagen* i februari 1973 med anledning av det genomförda föreståndarvalet i Filadelfia: ”Ytterligare en sak som ställer ett speciellt krav på Filadelfiaförsamlingens i Stockholm föreståndare. Han kommer att bli den självskrivne ledaren för den svenska Pingströrelsen. Genom att denna församling är en av de första

---

²⁸ Lewi Pethrus, intervju 27 oktober 1972. – Jfr Pethrus 1969, s. 100.

²⁹ *Expressen* 15.6.61. – Jfr Pethrus 1969, s. 37-39.

³⁰ *Expressen* 20.6.66.

³¹ Beijbom & Gustafson 1968, s. 112.

³² Beijbom & Gustafson 1968, s. 112. Jfr Pethrus 1969, s. 148, 149.

³³ Stadgar, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk Verksamhet, 13 oktober 1959.

³⁴ Stadgar, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk Verksamhet, 25 juni 1968.

pingstförsamlingarna i landet och genom att den blivit den största och är moderförsamling till många av dem, har dess föreståndare helt automatiskt fått en ledarställning för hela pingstväckelsen. Är han en samlande personlighet ... kommer han att framstå som den svenska Pingströrelsens företrädare. ... Att bli kallad till föreståndare i Europas största frikyrka och därtill den självskrivna ledarposten i Sveriges största frikyrkorörelse är uttryck för ett stort förtroende.”³⁵

4.5 En ledares personlighet

Hur anser då Lewi Pethrus att en andlig ledare skall vara utrustad? Svaren finns delvis i citaten ovan. Han skall ha ”en oerhört stark kallelse”. Han skall ha ”andlig initiativförmåga”, vara ”den starkaste”, den ”som kommer att ta makten”, ja, vara en sådan ”som Gud ger ämbetet”, ”en samlande personlighet”. När man skulle välja ny VD på Dagen i mitten på 60-talet, framhöll Pethrus: ”Jag tror, det är farligt att ha en ledare, som måste dra allt för styrelsen. En ledare måste handla självständigt. En man, som är ledare i ett Guds verk, han har tankar som är från Gud. En viktig punkt är, att en ledare är stark och får handla självständigt.”³⁶

4.6 En ledares legitimitet

Vilken betydelse har då Lewi Pethrus ledarskap haft för organisations- och beslutsprocessen inom Pingströrelsen? I anslutning till Max Weber säger Amitai Etzioni: ”Grundaren av en rörelse, den store karismatiske ledaren, blir även den andlige fadern för den nya strukturen. Han förlänar den sin gloria, och genom att han ger strukturen sin välsignelse överförs anhängarnas anslutning till ledaren på strukturen.”³⁷ Weber förde fram idén att ledarna i en organisation skulle kunna göra anspråk på legitimitet för sitt styre, och medlemmarna skulle kunna erkänna deras anspråk, på tre grunder:

1. Tradition. Legitimiteten vilar i detta fall ”på en grundmurad tro på uråldriga traditioners okränkbarhet” och på ett behov att lyda ledare som utövar auktoritet enligt traditionerna.

---

³⁵ *Dagen* 14.2.73, Lewi Pethrus, ”Karl-Erik Heinerborg till Stockholm”.

³⁶ Protokoll, Tidnings AB Dagen, styrelsen, 18 januari 1964, § 7.

³⁷ Etzioni 1970, s. 89.

2. Legalitet. Här vilar legitimiteten på en övertygelse att makten utövas på ett legalt sätt. Vad som görs enligt de konstitutionella reglerna och lagarna betraktas som legitimt.
3. Karismatiskt ledarskap. Legitimiteten är här baserad på "hängivenhet till en enskild persons specifika och exceptionella egenskaper: helighet, hjältemod eller exemplarisk karaktär och den moraliska eller politiska ordning han har uppenbarat eller bestämt".³⁸

Av dessa tre "rena" auktoritetsmönster, vilka Weber använde som redskap i sin analys av olika organisationsformer, är det tredje alternativet som i denna uppsats äger sin tillämpning. Begreppen "karisma ('the gift of grace') is taken from the vocabulary of early Christianity".³⁹ Weber definierar karisma som "... en viss egenskap hos en individ genom vilken han särskiljes från vanliga människor och uppfattas som utrustad med övernaturliga, övermänniskliga eller åtminstone osedvanliga krafter eller egenskaper. Dessa är av sådant slag, att de inte tillkommer den vanliga individen. De anses ha gudomligt ursprung eller gudomlig förebild, och de medför att individen i fråga betraktas som ledare". Karisman anses förmedla en kallelse, och de som av olika skäl kan uppfatta denna kallelse svarar övertygat ja till den. Dessa människor upplever, att "det är deras plikt som blivit kallade till ett karismatiskt uppdrag att erkänna dess innebörd och handla i överensstämmelse därmed".⁴⁰

Weber lade inga moraliska värderingar på sina här refererade kategorier, vilka var avsedda att vara neutrala, deskriptiva och vetenskapliga. Även legitimitet var för honom ett rent empiriskt begrepp. "What is alone important is how the individual is actually regarded by those subject to charismatic authority, by his 'followers' or 'disciples'".⁴¹

---

³⁸ Weber 1969, s. 328. De till svenska översatta citaten är här tagna ur Dahl 1968, s. 47, 48.

³⁹ Weber 1969, s. 328.

⁴⁰ Weber 1969, s. 358, 359. De till svenska översatta citaten är här hämtade ur O'Dea 1967, s. 37.

⁴¹ Weber 1969, s. 359.

4.7 En ledare och reglerna

Tommas F. O'Dea har i Webers analys av Karisman funnit tre kännetecken. "Karisman är *ovanlig* och skiljer sig radikalt från vana och vardag. Den är *spontan* i motsats till stabila, bestående sociala former. Den ger upphov till nya former och nya strömningar och är därför skapande i fundamental sociologisk bemärkelse (kurs. av O'Dea)."⁴²

Traditionell auktoritet är bunden till och begränsad av det nedärvda men likväl orienterad mot normgivande regler. Byråkratisk auktoritet är specifikt rationell i den meningen, att den är bunden till intellektuellt analyserbara regler. Karismatisk auktoritet däremot "is specifically irrational in the sense of being, foreign to all rules ... Within the sphere of its claims, charismatic authority repudiates the past, and is in this sense a specifically revolutionary force".⁴³

Samtidigt som Weber renodlade sina modeller för att få fram idealtyper, var han medveten om att de olika auktoritetssystemen i verkligheten grep in i varandra och från tid till tid övergick i varandra. Särskilt understryker han detta beträffande den karismatiska auktoriteten. "Indeed, in its pure form charismatic authority may be said to exist only in the process of originating. It cannot remain stable, but becomes either traditionalized or rationalized, or a combination of both."⁴⁴

4.8 En ledare och successionen

När en karismatisk ledare går bort befarar Weber en successionskris. Den på den nye ledaren överförda karisman kan snabbt förbrukas och organisationen sönderfaller. I en kritisk analys hävdar Amitai Etzioni att detta inte behöver bli fallet. Successionskrisen kan bli "ett stadium i vilket nödvändiga förnyanden introduceras för att motverka tidigare försämringar i organisationen ...".⁴⁵

Utifrån kunskapssociologiska förutsättningar ifrågasätter Berndt Gustafsson "den weberska åtskillnaden mellan institutionellt ledarskap och karismatiskt". Med stöd av nyare forskning hävdar han, "att hela Webers analys av profetismens utveckling i Israel är 1800-talsmässig". Medan Weber själv tänkte på "profeten som karismatiker,

---

⁴² O'Dea 1967, s. 38.

⁴³ Weber 1969, s. 361, 362.

⁴⁴ Weber 1969, s. 364.

⁴⁵ Etzioni 1970, s. 91.

ställd emot prästen som är kultens bärare”, är Gustafsson benägen att även ”betrakta prästen som karismatiker, men med en hierarkisk karisma”. Ur religionssociologisk synpunkt anser han, ”Webers bestämning av karisman som antiinstitutionell” ohållbar. Det karismatiska ämbetet hörde till kulten vare sig det var profeten eller prästen som var bärare av det. ”Att låta de kultiska uppgifterna ingå i det karismatiska ledarskapet synes mycket rimligt”, anser han. Gustafsson förknippar karismatiskt ledarskap med bl.a. Pingströrelsen. Inom denna rörelse ”är ’andedopet’, vanligen förenat med tungomålstalande, en viktig förutsättning för varje form av ledarskap”. Inom vissa andra samfund har ”vigning och hierarki fått ökad betydelse”. Han anser dock att Pingströrelsen erbjuder vissa svårigheter vid klassificeringen. Men ”i själva verket pekar (den svenska) Pingströrelsens i dag målmedvetna samhällssträvanden i riktning mot denomination (enligt Milton Yingers definition), och att den är på väg mot denna typ är uppenbart. Den är idag konventionell och respektabel”.⁴⁶

Uttryckt i Webers termer skulle detta innebära, att en byråkratisering är på gång i Pingströrelsen och att beslutsprocesserna koncentreras inom de olika organ som växer fram. Efter det att jag i nästa kapitel sökt återge den bild, Pingströrelsen ger av sig själv i organisationsavseende, skall jag i det därefter följande kapitlet beskriva dessa olika organisationer och deras uppgifter.

---

⁴⁶ Gustafsson 1965, s. 112 ff, 103.

5 VILKEN BILD GER PINGSTRÖRELSEN AV SIG SJÄLV I ORGANISATORISKT AVSEENDE?

Teologer talar dels om den universella och dels om den lokala församlingen. Med universella församlingen avses den totala, den alla kristna i alla tider omfattande församlingen. Med den lokala församlingen avses den i tid och rum lokaliserbara församlingen.⁴⁷

5.1 Mönsterbilden i Guds ord

Här skall vi syssla med församlingen i den sistnämnda betydelsen, sådan Pingströrelsen uppfattar den. Medlemskap kan den vinna, som, efter personlig sinnesändring och bekännelse av sin tro på Jesus som Guds Son, blivit döpt enligt missionsbefallningen i Matt. 28 kap.⁴⁸ ”Här utgår man ifrån den principen, att själva grundritningen och mönsterbilden för Kristi församling för alltid äro nedlagda i Guds ord, så att den kristna församlingens strävan under alla tider bör bliva att söka sig tillbaka till den apostoliska förebilden och komma den bibliska församlingstypen så nära som möjligt. Alla organisationsformer, som under kyrkans historia hava tillkommit efter den apostoliska tiden, äro av ondo och bör avskaffas.”⁴⁹ ”... om Herrens församling skall bliva fullkomnad, måste hon även slutgiltigt övervinna den frestelsen att skaffa sig organisationsformer efter mänskliga hugskott och världsliga principer.”⁵⁰

Med stöd av kyrkohistoriker och andra ledande kristna auktoriteter återkommer Pingströrelsens företrädare gång på gång till, ”att bibeln icke innehåller något, som ger stöd åt en samfundsorganisation”. Den lokala församlingen har inte ”endast rättighet” att stå utanför en sådan, ”utan det är hennes skyldighet att så göra”.⁵¹ ”Den nytestamentliga församlingen var fri både från staten och från allt vad kyrkoorganisationer heter.”⁵² I sin iver för ”en biblisk församling” vinnlade man sig om, enligt Arthur Sundstedt, att undvika blotta orden

---

⁴⁷ Sjöberg 1960, s. 18.

⁴⁸ Sjöberg 1960, s. 58 ff.

⁴⁹ Briem 1924, s. 148.

⁵⁰ *Pingstväckelsens riktlinjer*.

⁵¹ *Evangelii Härold* 6.4.16, Lewi Pethrus, ”Har Kristi församling rätt att vara fri?” – Jfr t.ex. Pethrus 1954, s. 175 ff, Säwe 1962, s. 96-98, 168-170, Sjöberg 1960, s. 22 ff.

⁵² Sjöberg, 1960, s. 23.

”organisera och organisation”. Man varnade för ordet ”bilda” och förordade ”ordna”, som ansågs mera bibliskt.⁵³

5.2 Äldste- och styrelsefunktionen

Församlingen ledes av ”äldste” (=föreståndare). Det kan vara en eller flera, enligt Willis Säwe.⁵⁴ Alvar Blomgren framhåller, att ”Nya Testamentet visar klart och tydligt, att man under den apostoliska tiden hade flera föreståndare eller äldste i varje lokalförsamling”.⁵⁵ Tage Sjöberg menar, att ”varje lokalförsamling hade flera äldste eller föreståndare”. Det ”är ett underbart uttryck för Guds vishet”, att det ”är de äldste gemensamt, som skall leda församlingen. Alltså inte en *enda* (kurs. av Sjöberg) av dem utan alla tillsammans.” Gud vet ”hur lätt en människa kan frestas till att missbruka sin makt. Därför har han ordnat med en maktbalans.”⁵⁶ Av de källor som citerats framgår att äldstetjänsten är en andlig tjänst. För att kunna inneha fast egendom, t.ex. kyrkolokal, måste församlingarna ha stadgar och årligen utse en styrelse.⁵⁷ Så långt jag kunnat finna, utgör Filadelfiaförsamlingen, Tumba och Gileadförsamlingen, Göteborg ett par undantag. Där har man åtskilt äldste- och styrelsefunktionerna.⁵⁸ Valet av styrelse sker på administrationsmötet. Äldste kan utses då eller vid annat tillfälle. Säwe anser, att ”en äldste utsågs *aldrig* (kurs. av Säwe) i den första kristna tiden av församlingen utan av de predikande bröderna”. Vidare: ”... Församlingsföreståndaren (=pastorn, min anm.) tillsatte i harmoni med församlingen de äldste, han behövde för att klara det andliga arbetet.”⁵⁹ Enligt Blomgren och Sjöberg fungerar de förutvarande äldste som valberedning och pekar ut den eller dem som skall väljas, men det är församlingen som väljer. Observera att församlingen inte har förslagsrätt, vilket man dock har beträffande

---

⁵³ Sundstedt 1971b, s. 229, 230.

⁵⁴ Säwe 1962, s. 111-115.

⁵⁵ Blomgren 1939, s. 12.

⁵⁶ Sjöberg 1960, s. 27 ff. – Jfr Sundstedt 1971a, s. 218 ff.

⁵⁷ *Ordet och tron*, Nr 2 1968, s. 14-16, Harald Gustafsson, ”Ledningen av Guds församling”. – Jfr Säwe 1962, s. 111.

⁵⁸ Stadgar, Filadelfiaförsamlingen i Tumba, 7 februari 1971. – *Dagen* 25.3.73, ”Bredare bas för beslutsfattandet i Gilead, Göteborg. Intervju med pastor Jean-Erik Mårtensson.” – Jfr Stadgar, Filadelfiaförsamlingen i Bollnäs, 14 februari 1970.

⁵⁹ Säwe 1962, s. 112, 113.

diakoner.⁶⁰ Enligt Sjöberg, samt stadgar jag läst, är i regel den av de äldste, som är pastor självskrivnen ordförande.⁶¹ Administrationsmötet utser v. ordförande, kassörer och sekreterare. Styrelsen är ansvarig inför församlingen.⁶²

5.3 Argument mot organisationer

Av vad som anförts tidigare framgår, att pingstförsamlingarna inte är sammanslutna i något "kyrkosamfund med befogenheter att intaga och utesluta Kristi församlingar". Pethrus ger följande definition: "När man intager och utesluter församlingar, då är man ett kyrkosamfund."⁶³ I sina memoarer framhåller Pethrus, att en amerikansk pastor W.H. Durham "utövade ett mäktigt inflytande på den amerikanska pingstväckelsen". Särskilt gällde detta organisationsfrågor.⁶⁴ Detta inflytande gällde också Sverige påvisar Sundstedt.⁶⁵ *Evangelii Härold* återgav i ett par artiklar Durhams argument mot s.k. "mänskliga organisationer":

1. "Föreningar, förbund, sällskap och samfund må ha sitt värde, men gudomliga inrättningar äro de icke."
2. De "innebära stora vådor och faror för den enda organisation Nya Testamentet vet nämligen Guds och Jesu Kristi församling".
3. "De samla styrelsen och ledningen av Guds verk och lägga den i händerna på några få män, vilka som en följd härav i de flesta fall bliva uppblåsta och förlora sin andliga kraft." (Jfr Pethrus: "Ofta är den moderna samfundsorganisationen en trappstege för maktlystnaden och ett tillhåll för kryperi, ärelystnad och egenkärlek."⁶⁶)
4. Eller "om de icke bliva uppblåsta, så ser i alla fall folket alldeles för mycket upp till dem och i många fall helt enkelt dyrka dem".
5. "Gud vill icke, att någon av Hans tjänare och vittnen skall vara upphöjd över sina bröder, utan Han vill, att alla skola stå inför

---

⁶⁰ Blomgren 1939, s. 32 ff, 49. – Sjöberg 1960, s. 31 ff.

⁶¹ Sjöberg 1960, s. 30. – Stadgar, Filadelfiaförsamlingen i Bollnäs, 14 februari 1970 bl.a.

⁶² Stadgar, Filadelfiaförsamlingarna i Tumba, Bollnäs, Vänersborg.

⁶³ *Evangelii Härold* 5.2.20, Lewi Pethrus, "Diskussionen om Pingströrelsen".

⁶⁴ Pethrus 1953b, s. 175.

⁶⁵ Sundstedt 1972, s. 208 ff.

⁶⁶ *Evangelii Härold* 21.6.17, Lewi Pethrus, "Nytt samfund?"

Honom och folket på en och samma ståndpunkt (=nivå, min anm.).⁶⁷

6. Samfundsorganisationer och trosbekännelser ger upphov till splittringar.⁶⁸

5.4 ”Apostoliska förbindelselänkar”

Det som förenar de olika församlingarna är enligt Pethrus, dels ”andliga sammanhållande krafter”:

1. samma andliga upplevelser genom tron på Jesus
2. det gemensamma evangelisationsuppdraget
3. ”den skrivna uppenbarelse, vi äga i de heliga skrifterna”
4. ”vårt mål är himmelen”,

dels ”yttre apostoliska förbindelselänkar”:

1. De i Ef. 4:11 uppräknade tjänsterna som gäller lokalförsamlingarna gemensamt (jfr de äldste ovan, vilka är avsedda för den enskilda församlingen!)
2. ”Herrens utvalda redskap, som reste från plats till plats, voro ett naturligt band mellan församlingarna”
3. ”Sändebrev” – tidnings- och litteraturverksamhet
4. Insamlingar av kärleksgåvor
  - a/ vid särskilda behov vid byggande av kyrkor
  - b/ till inre eller yttre mission
  - c/ till social verksamhet.⁶⁹
5. Moderförsamlingen (= Församlingen i Jerusalem Ap. 15 kap. = Filadelfia, Stockholm).⁷⁰

Hur dessa ”apostoliska förbindelselänkar” tänktes att i praktiken organisatoriskt fungera är varken utsagt eller antytt i dokumenten. I nästa kapitel skall vi se i vilka former organisations- och beslutsprocessen för ”pingstförsamlingarnas gemensamma företag” utvecklats sig.

---

⁶⁷ *Evangelii Härold* 20.1.16, W.H. Durham, ”Samfundsorganisationer I”. – *Evangelii Härold*, 10.8.16, W.H. Durham, ”Samfundsorganisationer II”. Artiklarna översatta och bearbetade av O.L. Björk.

⁶⁸ Pethrus 1919, s. 13 ff. – Jfr *Ordet och tron*, nr 1 1968, s. 38-40, Willis Säwe, ”Organiserad och/eller oorganiserad pingstväckelse”.

⁶⁹ Pethrus 1919, s. 26 ff.

⁷⁰ Pethrus 1919, s. 54-57. – *Dagen* 14.2.73, Lewi Pethrus, ”Karl Erik Heinerborg till Stockholm”. – Jfr *Svenska Morgonbladet* 2.4.49, Oscar Löfgren, ”Pingströrelsens likriktning”. – *Historisk översikt: Kyrkobegrepp*, 1964. Se också not 68.

6 HUR HAR SAMARBETET I PRAKTIKEN UTFORMATS?

6.1 Förlaget Filadelfia AB

(Här kallat Förlaget.)

Förlaget Filadelfia ägs i dag av ”660 församlingar och enskilda personer”.⁷¹ Filadelfiaförsamlingen i Stockholm har aktiemajoriteten med 73,5 % av aktierna, 5,5 % ägs av 59 pingstförsamlingar ute i landet och 21 % av enskilda personer.⁷² Normans Förlag AB, Svenska Söndagskolförlaget AB samt Vasa Radio och Musik AB är dotterbolag och har samma styrelse som moderbolaget. De sista åren har företaget haft ”en årlig försäljning av omkring 7 miljoner kronor”.⁷³

Förlaget Filadelfia startades år 1912 av Lewi Pethrus. År 1913 överlät han rörelsen till medarbetaren Filip Lundberg, som inregistrerade firmanamnet Förlaget Filadelfia, F. Lundberg. År 1918 bildades ett bolag med Pethrus, Alfred Gustavsson och Filip Lundberg som ägare. På Filadelfiaförsamlingens i Stockholm ”årsmöte januari 1921 överlämnades förlaget som gåva till församlingen”.

Veckotidningen *Evangelii Härold*, Häroldens Tryckeri och en Missionsbokhandel ägdes direkt av församlingen. År 1943 bildades ett gemensamt bolag för dessa företag. Församlingen var ensam aktieägare.

6.1.1 Diskussion om försäljning

Pethrus uppger, att han ”vid upprepade tillfällen framfört tanken på att inbjuda också andra församlingar i landet att förvärva aktier i denna del av den svenska pingstväckelsens gemensamma företag”.⁷⁴

Eftersom jag inte haft tillgång till några protokoll i ärendet, vet jag inte varför detta inte blev förverkligat då. I samband med en svår ekonomisk kris under 60-talets första hälft aktualiserades frågan om ägarbyte. Protokoll i full utsträckning från överläggningarna har jag inte haft tillgång till, men av dem jag tagit del av och av nyhetsmedia framgår, att Tidnings AB Dagen hade intresse av att överta Förlaget.

---

⁷¹ *Evangelii Härold* 10.2.72, s. 13, Abner Dahl, ”Jubileumsår i Förlaget Filadelfia”.

⁷² Brev, Bror Lindberg till Bertil Carlsson, 22 november 1972. – Intervju, Erland Melander, 4 april 1973.

⁷³ *Evangelii Härold* 10.2.72, s. 13, Abner Dahl, ”Jubileumsår i Förlaget Filadelfia”.

⁷⁴ *Förlaget Filadelfia AB 50 år*.

Medan Förlagets VD, Sven Lindahl, befann sig i utlandet i april, maj år 1965, tog Pethrus initiativet till att i förlagsstyrelsen dels avveckla Förlaget Filadelfia AB och dels bilda ett nytt bolag med arbetsnamnet Förlaget Filadelfia Nya AB Dagens VD, Sverre Larsson, tillsattes som VD också för detta nya bolag. Sedan Lindahl återkommit avstyrdes dock denna förändring. I augusti och september hölls på Filadelfia-församlingens inbjudan rådgivande överläggningar med inbjudna församlingsföreståndare. Församlingen inbjöd församlingarna ute i landet att köpa aktier i företaget.⁷⁵ År 1966 hölls ett liknande rådgivande möte i Jönköping. Från detta rapporterade v. ordf. Carl Persson i Dagenstyrelsen, att ”övervägande delen av de i sammanträdet närvarande hade önskemålet, att förlagsverksamheten skulle sammanslås med Tidnings AB Dagen”. På församlingsmötet i Filadelfia beslöt dock församlingen som Förlagets ägare, att något samgående med Dagen inte skulle ske. I stället fortsatte aktieförsäljningen dels bland de egna medlemmarna dels till församlingarna ute i landet. År 1970 inbjöd man till teckning av nyemitterade aktier.⁷⁶

6.1.2 Styrelsen

Styrelsen har 7 ordinarie ledamöter och 7 suppleanter. Medelåldern för de ordinarie är 59 år och för suppleanterna 46 år. I styrelsen ingår ingen kvinna.

Av ledamöterna är 4 pastorer, 1 direktör, 3 ingenjörer, 1 fastighetsmäklare, 1 kyrkosångare, 1 förlagschef, 1 fabrikör, 1 avdelningschef och 1 tjänsteman.

6.2 Tidnings AB Dagen

(Här kallad Dagen.)

I höst är Dagen 28 år. Företaget äger tre dotterbolag IBRA radio, Den Kristna Bokringen (DKB) och Lewi Pethrus Förlags AB. Samtliga företag har samma styrelse. IBRA radio återkommer jag till i ett särskilt avsnitt. Däremot går jag inte närmare in på DKB, vilken tillkom år 1969 och L.P. Förlags AB, vilket övertogs av Dagen vid års-

---

⁷⁵ Protokoll, Förlaget Filadelfia Nya AB, styrelsemöte, 26 april 1965, 19 maj 1965 och 2 juni 1965.

⁷⁶ Protokoll, Tidnings AB Dagen, styrelsen, 2 april 1966. – Protokoll, Förlaget Filadelfia Nya AB, styrelsen, 12 maj 1966. – Jfr *Veckans Affärer* nr 10 1966 – *Expressen* 19.4.66, 4.5.66 – brev, Willis Säwe i november 1970.

skiftet 1970 från Lewi Pethrus Stiftelse För Filantropisk Verksamhet, som i sin tur något år tidigare köpt det av Lewi Pethrus.

6.2.1 Tystnaden verksamt vapen

Redan på 30-talet väckte Pethrus frågan om "en daglig tidning". Pingströrelsen hade då gått "in i ett nytt skede". "Skräckskrivierna" tonades ner. Rörelsen blev mera accepterad. Verksamhetsresultaten ingav respekt. Pethrus fruktade därför, att det "skulle bli tämligen tyst om vår verksamhet". Tidningar som tidigare förföljt Pingströrelsen, hade "säkerligen ingen lust att med positiva nyheter hålla vår verksamhet aktuell". Efter att rörelsen från "begränsningen stått i blickpunkten", skulle den "försvinna ur allmänhetens synfält". Därmed skulle också rörelsens "verksamhetsmöjligheter i hög grad minska". "Inget vapen är mera verksamt mot en rörelse än tystnaden". I första omgången fördes debatten inom Filadelfiaförsamlingens styrelse i Stockholm, vars majoritet avsåg förslaget.⁷⁷

Men Pethrus kom igen. Denna gång på Nyhemsveckan 1945. I ett tidningsreferat sägs, att "konferensdeltagarna gav uttryck åt sin anslutning till tidningsprojektet".⁷⁸ I en intervju hävdar Pethrus å ena sidan, att inga beslut fattas på Nyhemsveckorna eftersom "vi inte varit befullmäktigade ombud", men å andra sidan beträffande Dagen: "Där röstades faktiskt i Nyhem och de gav uttryck för att de ville ha en tidning. Det har vi ofta fallit tillbaka på."⁷⁹ Med det material jag haft tillgång till, är det omöjligt att följa beslutsprocessen. Man kan endast konstatera att första numret kom ut den 1 november 1945. Där sägs "den är och skall vara pingstväckelsens organ".⁸⁰ I sina memoarer säger Pethrus, att Dagen "är pingstväckelsens största och djärvaste trosföretag".⁸¹ Som ägare av Dagen stod första tiden ett bolag ägt av förutom Pethrus, direktör Filip Lundberg och disponent Erik Carlén.⁸² Efter en kort tid övertog dock direktör K.G. Ottosson bolaget och blev ensam ägare. Under femton år framåt utgjordes styrelsen av K.G. Ottosson, L. Pethrus och Erik Carlén. Sedan år 1961 ägs Dagen av

---

⁷⁷ *Dagen 25 år*, s. 4 ff, Lewi Pethrus, "Dagens tillkomst".

⁷⁸ *Svenska Morgonbladet* 15.6.45.

⁷⁹ Intervju, Lewi Pethrus, 27 oktober 1972.

⁸⁰ *Dagen* 1.11.45.

⁸¹ Pethrus 1955, s. 184 ff.

⁸² Carlén 1966, s. 6.

”85 % av pingstförsamlingarna i Sverige” och av privatpersoner.⁸³ Proportionerna har jag inte fått fram.

6.2.2 Dagen byter ägare

Motivet till ägarskiftet var ekonomiskt. Företaget var mycket skuldsatt. Under alla åren Ottosson ägde företaget hade Pingströrelsen ingen insyn, trots att stora insamlingar och upplåningar skett i pingstförsamlingarna över hela landet. Kritik hade inte saknats. Men Ottosson hade alltid hävdad: ”företagen är mina och dem sköter jag själv.”⁸⁴ År 1958 gick Ottosson ut med en speciell inbjudan till teckning av lån. Denna åtföljdes av ett rekommendationsbrev av Pethrus.⁸⁵ Det finns inga dokument tillgängliga som visar vilka belopp som samlats till tidningen under den Ottossonska tiden, men av konkurshandlingarna framgår att mer än 1.300 enskilda personer runt om i landet lånat honom ca 5.600.000 kr. Ingen kunde återfå något. Banker och andra långgivare hade lånat ut ca 3.500.000 kr. Till bankerna fick borgensmännen träda emellan. I regel var borgensmännen pingstvännen.⁸⁶

Avsaknaden av insyn och tillgång till dokument belyses av de olika uppgifter som lämnats dels av Dagens nuvarande direktör Sverre Larsson och dels av Pethrus. Larsson framhåller, ”att man vid närmare precisering kommit fram till, att de belopp, som Ottosson satsat på Dagen torde uppgå till ungefär 4,5 miljoner”. I köpevillkoren år 1961 bestämdes, att ”en väsentlig del av vad Ottosson gett ut” skulle återbetalas. ”Något över 5 miljoner kronor återgick då till honom”, hävdar Larsson. Pethrus däremot säger, att Ottosson ”satsat i runt tal 10 miljoner kronor”. Om detta är riktigt, säger Larsson, är ”det av största vikt att här lämnas en närmare precisering av Ottosson”. Men

---

⁸³ *Dagen 25 år*, s. 11 ff, Sverre Larsson, ”Dagens ekonomi”.

⁸⁴ Protokoll, Tidnings AB Dagen, styrelsen, 26 augusti 1960, §§ 4, 6. – Protokoll, Tidnings AB Dagen, styrelsen, 13 juni 1961 (bilaga). – Protokoll, Tidnings AB Dagen, styrelsen, 18 september 1961, § 4. – Protokoll, Tidnings AB Dagen, styrelsen, 13 november 1961, § 4. – Protokoll, Tidnings AB Dagen, extra bolagsstämma, 7 december 1961, §§ 5, 6, 7. – *Expressen* 1.4.66.

⁸⁵ Brev, K.G. Ottosson med inbjudan till teckning av industrilån, 9 september 1958. – Brev, Lewi Pethrus med rekommendation, 9 september 1958.

⁸⁶ Offentliga handlingar, konkurshandlingar i Vartofta och Frökinds domsaga 8/66 och 9/66.

så vitt Larsson kunnat finna ”har en sådan precisering inte framlagts”.⁸⁷

6.2.3 Vem beslutar vad?

Försöken att följa när, var, hur och av vem/vilka olika beslut fattats försvåras av att det förekommit flera bolag och även någon stiftelse med olika relationer till Dagen. Inom ramen för denna uppsats har det varit omöjligt att få fram var det ena företaget slutat och det andra tagit vid.⁸⁸

Då ägaransvaret övertogs av Pingströrelsen och de närmaste åren därefter, ägnades diskussionen åt att finna lösningar på de ekonomiska problemen. I styrelsens protokoll från septembersammanträdet heter det, ”att bolagsstämman i juni på styrelsens förslag beslöt, och att Nyhemsveckan under stor inspiration anslöt sig till, att man skulle försöka insamla 5.000.000 kr under de närmaste två åren”.⁸⁹ Till den extra bolagsstämman i december 1961 hade styrelsen vidareutvecklat det antagna förslaget till en gåvobrevsaktion, vilken under en femårsperiod skulle ”tillföra bolaget 6 miljoner”. Bolagsstämman uttalade ”sitt gillande av styrelsens förslag” och hänsköt till den samtidigt pågående ”predikantveckan att fatta det avgörande beslutet”.⁹⁰ På dessa predikantveckor, som formellt inte är några beslutande organ, förs inga protokoll. Av 25-årsberättelsen framgår dock att Dagen fullföljde aktionen.⁹¹

6.2.4 Styrelsen

Styrelsen består nu av sju ledamöter. Medelåldern är 57,7 år. Ingen kvinna ingår i styrelsen eller bland suppleanterna vilka är fem. Medelåldern där är 56,8 år. Av de sammanlagt 12 ledamöterna är 4 pastorer, 1 köpman, 3 direktörer, 1 ingenjör, 1 läkare, 1 fabrikör och 1 trädgårdsmästare.

---

⁸⁷ *Svenska Dagbladet* 29.3.66.

⁸⁸ T.ex. Förvaltningsberättelser, AB Godvil, 1960. – Protokoll, Tidnings AB Dagen, styrelsen, 18 juli 1961, §§ 5, 13, ”Karl G. Ottossons Industriars Garanti AB”. – Protokoll, Tidnings AB Dagen, bolagsstämma, 14 juni 1961, § 9, ”IBRA Radio AB övertogs från Stiftelsen IBRA Radion vänner” samt § 11 ”Stiftelsen Dagen/IBRA-Fonden”.

⁸⁹ Protokoll, Tidnings AB Dagen, styrelsen, 18 september 1961, § 4.

⁹⁰ Protokoll, Tidnings AB Dagen, extra bolagsstämma, 7 december 1961, §§ 5, 6, 7.

⁹¹ *Dagen 25 år*, s. 11 ff, Sverre Larsson, ”Dagens ekonomi”.

6.3 Samspar (=Allmänna Spar- & Kreditkassan)

(Endast för åren 1950–52 och i begränsad omfattning för 1953 har jag fått ta del av protokoll.)

Förslaget ”om bildandet av en kreditkassa för huvudsakligast Pingströrelsens folk” framfördes av Pethrus under Nyhemsveckan i juni 1950. Vid det konstituerande sammanträdet 1951, säger Pethrus, att då frågan väcktes på Nyhemsveckan, hade den ”väckt ett stort intresse”.⁹²

Ovannämnda sammanträde hade föregåtts av en samling i Stockholm hösten 1950 bestående av 33 intresserade personer av vilka 23 var pastorer. Då tillsattes en kommitté med uppdrag att arbeta vidare med frågan.⁹³ Och i september 1951 var man klar att konstituera sig som en ekonomisk förening och anta namnet Allmänna Spar- och Kreditkassan förening u.p.a. I de vid samma tillfälle antagna stadgarna sägs, att föreningens ändamål är ”att lämna ekonomiskt biträde i form av penninglån med mera åt medlemmar och andra fysiska och juridiska personer samt idka annan därmed sammanhängande verksamhet för främjande av medlemmarnas intresse”. Medlemskap kan både ”fysiska och juridiska personer” få. Ansökningarna ”prövas av styrelsen”. Man förutsätter inte medlemskap i Pingströrelsen.

Medlemmarnas inflytande över verksamheten kan ske vid det årligen återkommande allmänna sammanträdet. Under vissa förhållanden kan extra allmänt sammanträde utlysas. Medlem har ”en röst för varje fullt inbetald insats”. Ombudsröstning får förekomma. Ingen får dock för ”egen eller annans eller andras del utöva rösträtt för mer än en hundraedel (1/100) av samtliga vid sammanträdet representerade instanser”.

Styrelsen skall bestå av högst 9 ledamöter och lägst 5. Mandattiden är två år. Avgående ledamot kan omväljas. Styrelsen utser inom sig ett verkställande utskott på 5 personer. Styrelsen utser också ordförande och v. ordförande.⁹⁴ Ingen kvinna ingår i styrelsen. Medelåldern bland de ordinarie är 51 år och bland suppleanterna 43 år.

---

⁹² Förvaltningsberättelser, Allmänna Spar- & Kreditkassan, 1953. – Protokoll, Allmänna Spar- & Kreditkassan, konstituerande sammanträde 5 september 1951.

⁹³ Protokoll, Allmänna Spar- & Kreditkassan, förberedande sammanträde 6 september 1950.

⁹⁴ Stadgar, Allmänna Spar- och Kreditkassan, 5 september 1951.

Av ledamöterna är 5 direktörer, 1 målarmästare, 3 pastorer, 1 byråsekreterare och 1 köpman.

6.4 Filadelfias Centrala Hjälpkassa för Predikanter

(Här kallad Hjälpkassan.)

På predikantmötet i Filadelfiakyrkan i Stockholm i december år 1945 diskuterades ”för väckelsen betydelsefulla angelägenheter”. Där upptogs också till behandling ”frågan om det understöd, som vid förekommande behov skulle kunna beredas hjälpbehövande predikanter, missionärer och evangelister inom pingstväckelsen samt av sådana efterlämnade änkor och minderåriga barn”.

Diskussionen ledde fram till att man ”beslöt ... anmoda Filadelfiaförsamlingen i Stockholm att bilda en stiftelse med angivet ändamål”. Riktlinjer utarbetades av en kommitté, som var tillsatt av predikantmötet. Förslaget godkändes. På ”ordinarie administrationsmöte den 29 april 1946” beslutade Filadelfiaförsamlingen att ”bilda en stiftelse” och att för denna fastställa stadgar.

6.4.1 Stiftelsens styrelse

Stiftelsens uppgift är att fullfölja det av predikantmötet angivna syftet. Av stadgarnas § 4 framgår att verksamheten skall ekonomiseras genom ”gåvor och andra bidrag av enskilda personer och kristna församlingar”.

Styrelsen, som skall ha sju ledamöter, skall utses av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm på ordinarie administrationsmöte. Två av ledamöterna skall vara medlemmar av stockholmsförsamlingen, övriga kan väljas bland medlemmar av ”andra pingstförsamlingar i Sverige”. Vidare säger § 6 att Filadelfiaförsamlingen i Stockholm kan ”entlediga styrelseledamot”. Styrelsens mandattid är två år. Den har att årligen inom sig utse ”ordförande och vice ordförande”. Den är beslutsmässig ”då minst hälften av dess ledamöter äro tillstädes och om beslutet ense”. Filadelfiaförsamlingen i Stockholm utser revisorer för Stiftelsens förvaltning och styrelsen är ansvarig inför denna församling.⁹⁵

---

⁹⁵ Stadgar, Filadelfias Centrala Hjälpkassa för Predikanter, 29 april 1946.

Insamlingssumman var år 1947 19.647:17 kronor och år 1972 171.742:46.⁹⁶

6.4.2 Administration av statligt bidrag

Sedan år 1953 administrerar Hjälpkassan även en grupplivförsäkring för de i Pingströrelsen anställda. År 1971 beslutade predikantmötet i Filadelfiakyrkan i Stockholm att Hjälpkassan skall förvalta också ”den av staten beviljade summan på 500.000 kr”.⁹⁷ (Budgetåret 1971/72.) Det gäller alltså den andel av det statliga stödet till de fria trossamfunden som kommer på Pingströrelsen.

I det kungliga brev, som reglerar hur anslaget skall fördelas, stadgas om en särskild nämnd som skall ansvara för fördelningen mellan de olika samfunden. Denna tillsätts av Kungl. Maj:t på förslag av frikyrkorådet.⁹⁸ I denna ingår två pastorer från Filadelfiaförsamlingen i Stockholm (en som suppleant). Vem som föreslagit dem till uppdraget framgår inte av för mig tillgängliga dokument.

Redan i predikantmötet i Filadelfiakyrkan i Stockholm 1970 var frågan om statsbidrag aktuell i anslutning till diskussionen om arbetsgivaravgiften. Då tillsattes en kommitté att utreda frågan. Den 21 september 1971 skickade denna ut ett brev till samtliga pingstförsamlingar med en rad frågor.⁹⁹ Av de ca 560 församlingarna svarade ”ca 380 församlingar”, alltså 68 %. Av dessa accepterade 96 % statsbidraget. De övriga tackade nej.¹⁰⁰ När statsbidraget sedan kom tog 412 pingstförsamlingar med sammanlagt 81.437 medlemmar emot detta.¹⁰¹ ”Anslaget skall användas för att öka förutsättningarna för ekonomiskt svaga församlingar att hålla lokaler samt erbjuda religiös service i form av gudstjänst, själavård och liknande.”¹⁰² Kommittén anslöt sig till detta och gav det sitt förord i brevet till församlingarna. Men påpekade dock, att man mött andra uppfattningar om fördelningen. Till detta återkommer man i ett senare brev. Invändningar har

---

⁹⁶ Förvaltningsberättelser, Filadelfias Centrala Hjälpkassa för Predikanter, 1947 och 1972.

⁹⁷ *Evangelii Härold* den 5 januari 1972, Arne Eklund, ”Eko från predikantdagarna”.

⁹⁸ Offentliga handlingar, Kungl. Maj:ts regleringsbrev, Dnr 2134/71, 4 juni 1971.

⁹⁹ Brev, Samuel Edestav m.fl. till Pingstförsamlingarna, 21 september 1971.

¹⁰⁰ *Evangelii Härold* nr 2 1972, Arne Eklund, ”Eko från predikantdagarna”.

¹⁰¹ Intervju, Daniel Ribba, 3 maj 1973.

¹⁰² Offentliga handlingar, Kungl. Maj:ts regleringsbrev, Dnr 2134/71, 4 juni 1971.

gjorts mot den i det kungl. brevet rekommenderade fördelningsprincipen. "Hur skall man definiera begreppet 'ekonomiskt svag församling'?" "Alla församlingar kan kallas ekonomiskt svaga." Detta kan även gälla "de stora församlingarna med sitt omfattande pionjärarbete i nya stadsdelar".¹⁰³ Predikantmötet beslutade att "varje församling, som accepterar bidrag, får genom kassans försorg ett belopp" vilket till storleken är relaterat till medlemsantalet. Däremot kan den församling, som önskar avstå sin andel till förmån för något annat ändamål inom Pingströrelsen göra detta.¹⁰⁴ I styrelsen för kassan ingår ingen kvinna. Ledamöternas medelålder är 68,7 år. Sex av dem är pastorer, en fabrikör.

6.5 Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet

Redan under sin tid som pastor i Baptistförsamlingen, Lidköping åren 1906–1910 engagerade sig Lewi Pethrus i hjälpverksamhet. Sedan han året därpå blev pastor i Filadelfiaförsamlingen, Stockholm växte där fram olika former av sociala aktiviteter.¹⁰⁵

6.5.1 Börjar med jubileumsgåva

År 1954 fyllde Pethrus 70 år och på Dagens initiativ gjordes en insamling inom Pingströrelsen, vilken blev ca 156.000 kronor. På jubilarens önskan förvaltades denna fond av Filadelfiaförsamlingen, Stockholm för att användas till "ett hem för hemlösa män". År 1958 slutade Pethrus sin föreståndartjänst i Filadelfia. Året därpå bildades Lewi Pethrus stiftelse för Filantropisk verksamhet. Stiftelseurkunden är daterad den 13 oktober 1959. Med räntor hade fonden då vuxit till ca 190.000 kronor.¹⁰⁶

Enligt § 6 i de första stadgarna skall Pethrus "under sin livstid eller så länge han önskar vara självskriven ledamot av styrelsen och dess ordförande och efter honom den han i sitt testamente därtill förord-

---

¹⁰³ Brev, Samuel Edestav m.fl. till Pingstförsamlingarna, 21 september 1971 och 22 oktober 1971.

¹⁰⁴ *Evangelii Härold* nr 2 1972, Arne Eklund, "Eko från predikantdagarna". – Jfr ovanstående brev av den 21 september 1971.

¹⁰⁵ Pethrus 1953b, s. 217. – Sundstedt 1972, s. 77, 124 ff. – Sundstedt 1971b, s. 44, 45, 51-54.

¹⁰⁶ Stadgar, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, den 13 oktober 1959. – Protokoll, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, styrelsen, 8 januari 1960, § 16.

nar”. Den 25 juni 1968 ändrades den sista delen av denna sats till: ”efter honom den styrelsen utser”. Där sägs också i § 9: ”Pethrus är självskriven ordförande så länge han önskar”. I § 6 heter det att ordförandens mandattid sedan Pethrus lämnat uppdraget skall bli ”två år”, men i § 9 sägs ”Styrelsen utser årligen inom sig ordförande...”

Ytterligare sex personer skall ingå i styrelsen. Av dem skall enligt de första stadgarnas formulering fyra väljas av ”fyra olika pingstförsamlingar”. Var och en av dem väljer en ordinarie ledamot och en suppleant. ”En av dessa församlingar skall vara Filadelfiaförsamlingen i Stockholm.” I de nya stadgarna heter det, att styrelsen skall väljas av ”högst 24 huvudmän”.

6.5.2 Tre församlingar utser huvudmän

Vem som skulle utse de tre olika ”Pingstförsamlingar i Sverige” som tillsammans med Filadelfia i Stockholm skulle välja styrelse i det första fallet är inte utsagt, inte heller efter vilka kriterier dessa tre skulle väljas bland landets ca 560 pingstförsamlingar. I de nya stadgarna är bestämmelsen om att Filadelfia, Stockholm skall vara med bland de fyra församlingarna borttagen. Istället heter det i § 6 tredje stycket: ”Stiftaren avser att tillsammans med nuvarande styrelsen anmoda tre stycken Pingstförsamlingar att vardera utse högst 8 huvudmän.” Antalet styrelseledamöter är oförändrat och de utses av huvudmännen.

Av protokollet från det konstituerande styrelsesammanträdet för LP-stiftelsen den 8 januari 1960 framgår, att det blev Filadelfiaförsamlingarna i Östersund och Kumla, samt Sionförsamlingen i Norrköping som jämte Filadelfiaförsamlingen i Stockholm valde den första styrelsen.¹⁰⁷ Sedan de nya stadgarna antagits utsågs Filadelfiaförsamlingarna i Jönköping och Gävle att jämte Sionförsamlingen i Norrköping utse stiftelsens huvudmän. Inte heller här anges kriterierna för urvalet, inte heller för urvalet av huvudmän. Ingenting är sagt om varför Filadelfiaförsamlingen i Stockholm utelämnats.¹⁰⁸ I de första stadgarna sägs, att ”ytterligare två ledamöter i styrelsen” skall utses av de enligt ovan valda styrelseledamöterna. Beträffande

---

¹⁰⁷ Protokoll, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, styrelsen, 8 januari 1960.

¹⁰⁸ Protokoll, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, styrelsen, 2 oktober 1968.

dessa två framhålles, att ”en bör vara betrodd ledamot av socialvården i Stockholm och den andra skall vara medlem av Filadelfiaförsamlingens i Stockholm styrelse och lämplig som sekreterare i Stiftelsens styrelse”. I de nya stadgarna är denna bestämmelse slopad.

Beträffande huvudmännen märker man i de nya stadgarna, att sedan de ”första gången utsetts enligt ovan, skall uppkomna vakanser fyllas eller kompletteringar givas genom val, som huvudmännen själva vid årsstämma upprättar”. ”Övriga huvudmän jämte styrelsen” kan avsätta en ”huvudman, som av någon anledning anses olämplig för sitt uppdrag”. Ingenting sägs om vari olämpligheten kan tänkas bestå. I de gamla stadgarna sägs att styrelsens mandatperiod är två år, i de nya är det i § 9 underförstått att den är ett år.

6.5.3 Förvaltning och revision

I de första stadgarna § 17 sägs, att ”För granskning av styrelsens förvaltning av Stiftelsens ekonomiska angelägenheter och räkenskaper utses årligen av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm å ordinarie administrationsmöte två revisorer och två suppleanter”. Det är klart utsagt, att styrelsen skall bereda revisorerna tillfälle fullfölja sin uppgift. Sedan skall revisorerna ”senast den 1 april varje år till Filadelfiaförsamlingens i Stockholm ordinarie administrationsmöte avgiva skriftligt utlåtande över sin granskning, i vilket utlåtande ansvarsfrihet för styrelsen skall tillstyrkas eller avstyrkas”. Enligt de nya stadgarna är det huvudmännen som utser revisorer och beviljar ansvarsfrihet.

Årsstämman utser årligen en valberedning på tre personer varav det blivit praxis att Stiftelsens föreståndare (=verkställande direktör) är en. Om valberedningens uppdrag gäller både styrelsen och huvudmännen är inte utsagt, men tycks underförstått gälla båda.¹⁰⁹

Insamlingsverksamhet bedrivs genom att ”talrikt besökta väckelse- och informationsmöten har hållits över hela landet i olika kyrkor, samfund och församlingar, varvid offer alltid upptagits för vår verksamhet”.¹¹⁰

Under första verksamhetsåret 1960 insamlades i frivilliga gåvor 60.742 kronor. Kassaomslutningen var då 124.870 kronor. Verksam-

---

¹⁰⁹ Protokoll, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, huvudmännen, 26 maj 1972, § 11.

¹¹⁰ Förvaltningsberättelser, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, 1971.

hetsåret 1972 var motsvarande belopp 2.459.008 och 4.894.989 kronor.¹¹¹

Insamlingsverksamheten har dels bedrivits av ett sångteam, som rest över hela landet, dels genom stiftelsens tidning, *Strandgården*, som utkommer med fem nummer årligen i en upplaga av 100.000 ex per nr och som skickas ut gratis. Vidare får man vid olika tillfällen göra inbladningar i *Dagen* och *Evangelii Härold*. Dessutom står man i brevkontakt med ca 20.000 ständiga gåvogivare.¹¹²

Från Stiftelsen meddelas att insamlingen allt mer sträcker sig ut till andra kristna församlingar än Pingströrelsens. Ofta anordnas mötena gemensamt för Svenska Kyrkan och frikyrkorna. För år 1971 beräknar man dock att direkt från pingstförsamlingarna kom 300.200 kronor och från övriga kyrkor och samfund kom 25.000. Från 20.000 enskilda givare har kommit 1.895.000 kronor. Hur många av dem som är pingstväänner uppges inte.¹¹³

6.5.4 Verksamhetens omfattning

Stiftelsens högkvarter inryms numera i f.d. Nalen. Där drivs evangeliska möten, mottagning för personlig själavård, kurators- och hjälpverksamhet, alkoholpoliklinik, värmestuga. Rehabiliteringshem för män på Strandgården, Rönninge 20 platser, sedan 1960; på Uppegården, Olofstorp, 7 platser, sedan hösten 1972; för kvinnor på Vangsgården, Västerfärnebo, 10 platser, sedan nyår 1970. Den kommunala Värmestugan Knutsgården i Västerås övertogs på nyåret 1973. En kontaktexpedition öppnades i Jönköping den 1 november 1972. Skyddade verkstäder drivs i Järbo och Ovanjsjö – en möbelfabrik och en husfabrik. 35 arbetare sysselsätts. Furulunds Gästhem har 10 platser åt sådana som jobbar vid de skyddade verkstäderna.¹¹⁴

I styrelsen, som har 7 ledamöter ingår ingen kvinna. Medelåldern är 66,3 år. Fem av dem har tillhört styrelsen hela tiden – 14 år – en i 7år, en i 6. Fem av dem är pastorer, en direktör, en ingenjör.

Dessa ledamöter är medlemmar i fyra olika pingstförsamlingar. Suppleanterna är fyra, huvudmännen 24. Huvudmännen utsågs i maj

---

¹¹¹ Brev, Göte Edelbring till Bertil Carlsson, 13 april 1973.

¹¹² Förvaltningsberättelser, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, 1971.

¹¹³ Brev, Erik Edin till Bertil Carlsson, 25 oktober 1972.

¹¹⁴ Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, informationsfolder, odaterad. Uppgifterna kompletterade per telefon den 16 april 1973.

1969 och tillhör 19 olika pingstförsamlingar.¹¹⁵ LP-stiftelsen ”är en fristående institution med stark förankring inom pingstväckelsen”.¹¹⁶

6.6 Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskola

Filadelfiaförsamlingen i Stockholm startade den 15 september 1942 Rörstrands Folkhögskola. Elevantalet var 29. Sedan Kaggeholms slott på Ekerö inköpts flyttades skolan dit den 1 februari 1944. Namnet ändrades till Kaggeholms Folkhögskola.

6.6.1 En stiftelse bildas

Av ekonomiska skäl aktualiserades med tiden att antingen sälja Kaggeholm eller att överlåta folkhögskolan till en för ändamålet nybildad stiftelse. Under ett tiotal år hade då ansökningar om statsbidrag avslagits. Filadelfiaförsamlingen ensam ”satsade fram till år 1963 inte mindre än 1.889.478:62 på Kaggeholm, medan de övriga pingstförsamlingarna gav kr 429.895:86”.¹¹⁷

Vid skolans styrelsesammanträde den 26 mars 1963 beslöts att föreslå Filadelfiaförsamlingen i Stockholm att utöka styrelsen från sju till tretton ledamöter och låta denna utökade styrelse fungera som interimsstyrelse tills pingstförsamlingarna utsett huvudmän för en stiftelse, vilken skulle överta ansvaret och utse ordinarie styrelse.¹¹⁸

Interimsstyrelsen hade sitt första sammanträde den 11 juni 1963 under den pågående Nyhemsveckan. Lewi Pethrus redogjorde för ”Filadelfiaförsamlingens i Stockholm styrelses beslut att bilda Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskola och att inför den pågående Nyhemsveckan framlägga förslag till stiftelseurkund”. Sammanträdet ”godkände förslaget ... att framläggas för bibelstudieveckan”.¹¹⁹

---

¹¹⁵ Protokoll, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, styrelsen, 31 maj 1969, bilaga.

¹¹⁶ Förvaltningsberättelser, Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, Nils G. Andersson, odaterad stencil.

¹¹⁷ Johansson, 1972.

¹¹⁸ Protokoll, Kaggeholms Folkhögskola, styrelsen, 26 mars 1963. – Jfr Kaggeholms Folkhögskola, stiftelseurkund med stadgar antagna den 1 juli 1963.

¹¹⁹ Protokoll, Kaggeholms Folkhögskola, interimsstyrelsen, 11 juni 1963.

Vid de årligen återkommande Nyhemsveckorna med 3 á 4.000 fasta deltagare förs inga protokoll. Men i brev från stiftelsens interimsstyrelse sägs: ”Förslaget mottogs med stor entusiasm”.¹²⁰

Vid extra administrationsmöte den 1 juli 1963 fastställde Filadelfiaförsamlingen stiftelseurkunden med stadgar. Dessa anger, att Stiftelsens syfte är ”att bedriva folkhögskoleverksamhet på kristen grund och i kristen anda”.

6.6.2 Församlingarnas inflytande

I stadgarna § 3 sägs, att ”Stiftelsen avser hemställa till landets pingstförsamlingar att länsvis inom sig utse huvudmän, 1-3 från varje län. Därjämte kommer stiftaren att föreslå Kaggeholmsselevernas Kamratförbund att utse fem huvudmän. Resterande antal huvudmän utses av Filadelfiaförsamlingen i Stockholms styrelse”. Den sista meningen som börjar med ”Resterande ...” är helt slopad i de stadgar som antogs 1965.¹²¹

I interimsstyrelsens beslut fick denna bestämmelse den tolkningen, att man ”skulle vända sig till två församlingar i varje län med uppmaning till dessa att utse två huvudmän från respektive län”.¹²²

Kriterium för val av församlingar: 1. De hade genom offer eller på annat sätt visat intresse för skolan. 2. Geografisk spridning.

Brevet med denna vädjan sändes till 52 utvalda församlingar. 19 av dessa svarade skriftligt. Av dessa framgår att 15 behandlat frågan på ett församlingsmöte och 4 endast i styrelsen.¹²³ Hur de övriga behandlat och besvarat frågan framgår inte av några tillgängliga dokument. I ett protokoll från arbetsutskottets sammanträde i augusti 1963 sägs bara: ”att de flesta församlingarna, som ombetts utse huvudmän ... inkommit med svar”.¹²⁴

6.6.3 Vakanser och kompletteringar

Sedan de i stadgarna angivna instanserna i begynnelseskedet utsett huvudmän, ”skall uppkommande vakanser fyllas eller kompletteringar göras genom val, som huvudmännen själva vid årsstämman

---

¹²⁰ Brev, Lewi Pethrus till ett antal pingstförsamlingar, 20 juni 1963.

¹²¹ Stadgar, Kaggeholms Folkhögskola, ändring, 2 oktober 1965.

¹²² Brev, Lewi Pethrus till ett antal pingstförsamlingar, 20 juni 1963.

¹²³ Brev, Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskolas pärm för ankommande brev 1963.

¹²⁴ Protokoll, Kaggeholms Folkhögskola, arbetsutskottet, 26 augusti 1963.

förrättar”. Men stadgarna framhåller, att man skall eftersträva ”att vidmakthålla representationen från pingstförsamlingarna inom olika län och i Stockholms stad respektive från kamratförbundet”. Vidare säger stadgarna, att huvudman ”som av någon anledning upphör att vara medlem av svensk pingstförsamling, förlorar därmed automatiskt sitt mandat”.

En av huvudmännen tar i brev till rektor år 1964 upp stadgarnas bestämmelse angående ”uppkommande vakanser” och ”kompletteringar” och frågar om huvudmännen skall ”sitta och välja om varandra till döddagar!? Hur blir det då med demokratin och församlingarnas bestämmanderätt??” Han föreslår att valet av huvudmän skall varje gång ske som det gjorde första gången. Eller också kan det ske så att varje huvudman själv kontakter sin församling eller en grannförsamling och ber dem ”utse en huvudman”. Men ”årsstämman har att stadfästa valet”. Vidare anser han, att det vore ”bra om många församlingar blir engagerade, varför nyval ofta bör förekomma”.¹²⁵

Hans förslag föranledde inte någon ändring av stadgarna. Vid årsstämman 1967 aktualiserades dock frågan och en kommitté tillsattes ”att utforma förslag till regler för huvudmannaval”.¹²⁶

Enligt kommitténs förslag beslöt årsstämman 1968 bl.a. att ”sittande valberedning bör ta kontakt med avgående huvudman och, om nyval skall ske, hans eller annan församling i länet för att få förslag till ny huvudman”.¹²⁷

”Huvudmännens antal skall vara minst 60 och högst 90.” Antalet är nu 70. Varje ”närvarande huvudman har en röst. Röstning genom ombud får ej förekomma”.

Enligt de första stadgarna skulle styrelsen bestå av rektor plus tolv ledamöter, enligt den nya av rektor plus åtta. Styrelsen är ansvarig för sin förvaltning inför årsstämman. Styrelsen, som själv utser sin ordförande, är styrelse för såväl Stiftelsen som skolan. Den är beslutsfattande om alla fått kallelsen och mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Ordförandens röst är utslagsgivande vid lika röstetal.

---

¹²⁵ Brev, Lewi Nilsson till Åke Boberg, 1 september 1964.

¹²⁶ Protokoll, Kaggeholms Folkhögskola, årsstämma, 1967.

¹²⁷ Protokoll, Kaggeholms Folkhögskola, årsstämma, 1968.

6.6.4 Inköp av Mariannelundsskolan

År 1972 inköptes Stiftelsen Mariannelundsskolan av Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskola. Beslutsprocessen fick följande förlopp. Dels hade en medlem av Pingströrelsen, bosatt i Eksjö, kontaktat rektor Boberg och undrat om Mariannelundsskolan, som var till salu, var av intresse för Kaggeholm. Även företrädare för Mariannelundsskolan hade kontaktat Boberg. Denne hade därför "tillsammans med en av huvudmännen" besökt Mariannelundsskolan. Därvid överenskomms om "ett samtal med ledningen för skolan onsdagen den 24 maj för att utröna de närmare villkoren".

De 92 pingstförsamlingarna i Småland med ca 15 000 medlemmar inbjöds till ett sammanträde i Filadelfiakyrkan i Mariannelund med företrädare för Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskola den 24 maj. Representanter för 30 pingstförsamlingar (32,6 %) infann sig jämte företrädare för Kaggeholm tillsammans 44 personer. Efter information och överläggningar beslöts:

1. "Sammankalla till ett sammanträde under Nyhemsveckan där ärendet skulle behandlas av styrelsen, huvudmännen och förestandarna."
2. Informera "samtliga pingstförsamlingar ... till underlättande av församlingarnas ställningstagande".
3. 300.000 kronor skulle insamlas "genom löftesoffer", "hela landets pingstförsamlingar bör ges tillfälle att medverka".¹²⁸

Den 31 maj 1972 höll styrelsen sammanträde på Kaggeholm och informerades om "ett eventuellt förvärv av Mariannelundsskolan". Vidare om sammanträdet med "företrädare för ca 30 pingstförsamlingar i Småland". Därefter beslöts att

1. ordföranden och rektor skulle förhandla vidare
2. sammankalla "extra årsstämma under Nyhemsveckan, torsdagen den 15 juni".¹²⁹

På styrelsemötet under Nyhemsveckan beslöts att

1. "föreslå stämman att förvärva skolan"

---

¹²⁸ Protokoll, Kaggeholms Folkhögskola, sammanträde med företrädare för Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskola och representanter för pingstförsamlingarna i Småland, 24 maj 1972.

¹²⁹ Protokoll, Kaggeholms Folkhögskola, styrelsen, 31 maj 1972, § 551.

2. ”framlägga förslaget om inköp av Mariannelundskolan inför pågående Nyhemsvecka. Därvid skall en vädjan om löftesoffer gå ut”
3. ”en liknande insamling skall göras på Lapplandsveckan”
4. ”en vädjan skall gå ut till alla pingstförsamlingar om en insamling på sammanlagt 300.000 kronor”.¹³⁰

I den extra årsstämman deltog enligt protokollet ”10 styrelseledamöter (sic!), 34 huvudmän eller ombud för dem”. Om ombuden deltog i omröstningen eller ej anges inte. Stadgarna säger att ombudsöstning ej får förekomma. I § 7 heter det ”efter samtal beslöt årsstämman att förvärva Mariannelundsskolan”.¹³¹ Tidpunkten på dagen för de båda sammanträdena är inte angiven i protokollen, men man kan anta, att frågan behandlats i Nyhemsveckan innan årsstämman hölls. Som framhållits tidigare förs inga protokoll på Nyhemsveckan. Men i ett brev från rektor till huvudmän och styrelseledamöter heter det: ”De direkta offren och löftesoffren för fem år framåt steg till 175.000 kr på Nyhemsveckan och ca 50.000 kr på Lapplandsveckan.”¹³²

6.6.5 Styrelsen

De båda skolorna har samma styrelse. I styrelsen ingår 3 lärare, 1 överingenjör, 1 rektor, 1 direktör, 2 pastorer och 1 riksdagsman. Endast bland suppleanterna ingår det en kvinna. Medelåldern i styrelsen är 50,5 år, bland suppleanterna 44. Av de 63 huvudmännen är 5 kvinnor (8 %).

6.7 Svenska Fria Missionen (SFM)

Samtidigt som den svenska pingströrelsen växte fram här i landet, reste svenska pingstvännen ut som missionärer till andra delar av världen via USA. Till Kina 1907. Till Brasilien 1910.¹³³ De första missionärerna, som var direkt underhållna av en svensk pingstförsamling, var Samuel och Lina Nyström, som utsändes 1916 till

---

¹³⁰ Protokoll, Kaggeholms Folkhögskola, styrelsen, 15 juni 1972, §§ 558, 563.

¹³¹ Protokoll, Kaggeholms Folkhögskola, extra årsstämma, 15 juni 1972.

¹³² Brev, Åke Boberg till huvudmän och styrelseledamöter, 5 augusti 1972.

¹³³ Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, *Pingstmission – utställning*, s. 8.

Brasilien och underhölls av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm.¹³⁴ År 1971 var antalet missionärer 671 på 39 olika missionsfält.¹³⁵

6.7.1 Den lokala församlingens roll

Bilden av hur missionen från början organiserades är inte helt klar. Dels lämnade man bidrag till Baptistsamfundets mission. Det var före uteslutningen från detta samfund. Dels skickade man pengar till olika missionärer som svar på deras vädjanden per brev. Dels hade några missionärer kontakter i USA och fick ekonomiskt stöd därifrån.¹³⁶ När Pingströrelsen sedan direkt utsände egna missionärer, blev dessa antagna och avskilda för missionsarbetet av en fri lokal församling, som därmed iklädde sig det ekonomiska ansvaret. När en sådan församling inte ensam klarade den ekonomiska förpliktelsen påtog sig en eller flera andra församlingar delansvar.¹³⁷

”Behovet av en konsolidering och en fastare ordning” gjorde sig ”alltmer gällande i de fria församlingarnas missionsangelägenheter”.¹³⁸ Detta kom bl.a. till uttryck genom att missionärerna i december 1920 framförde en önskan om att Filadelfiaförsamlingen i Stockholm skulle välja en ”sekreterare för yttre missionsfälten”. Denna begäran avsågs av styrelsen.¹³⁹ Men behovet stod kvar.

I augusti 1923 kallade Filadelfiaförsamlingen i Stockholm dr A.P. Franklin, som då varit missionär och aktiv missionsman i mer än ett par årtionden, att inträda i arbetet i församlingen med särskild inriktning på missionen.¹⁴⁰ Efter välkommandet av Franklin i Stockholm, skrev Pethrus i *Evangelii Härold*, ”att broder Franklin är Filadelfiaförsamlingens i Stockholm arbetare, men att han säkerligen kommer såsom församlingens övriga predikanter alltid gjort, att vara villig hjälpa vänner ute i landet”. Pethrus hänvisar också till hans 23-åriga missionserfarenhet och framhåller, att denna ”ger honom förutsättningar att kunna komma vänner och församlingar till hjälp i

---

¹³⁴ Söderholm 1928, s. 258 ff. Sundstedt 1971b, s. 61 ff.

¹³⁵ *Svensk Missionsstatistik* 1971.

¹³⁶ Sundstedt 1971b, s. 55 ff.

¹³⁷ Söderholm 1928, s. 191 ff. – Sundstedt, 1971b, s. 55 ff.

¹³⁸ Söderholm 1928, s. 191 ff. – Sundstedt 1942, s. 45 ff.

¹³⁹ Sundstedt 1971b, s. 71.

¹⁴⁰ Sundstedt 1972, s. 45 ff. – Franklin 1930, s. 42.

många missionsfrågor, som kräva både erfarenhet och gudomlig visdom”.¹⁴¹

6.7.2 Namnet Svenska Fria Missionen antages

I församlingens styrelseprotokoll i januari 1924 sägs, ”Emedan pingstvännernas yttre mission växt och kräver allt mera tillsyn och ledning, varjämte dels av missionärerna och dels av regeringarna i Kongo och Rhodesia starka krav framställts på tillsättande av en missionsstyrelse, representerande hela pingstväckelsen, har frågan om ordnandet av yttre missionen blivit mycket aktuell. Äldste- och diakonmötet ansåg det vara lämpligt att förena sig om ett gemensamt namn på yttre missionen nämligen Svenska Fria Missionen.”¹⁴²

En tid därefter skickade man ut ett cirkulär ”angående missionens problem”.¹⁴³ Dessa skulle behandlas vid en missionskonferens i Filadelfia i Stockholm den 23–25 mars 1924. Till denna inbjöds ”hemmavarande fria missionärer ävensom för den fria missionen intresserade vänner”.¹⁴⁴

Tisdagen var avskild som bönedag för ”missionen icke blott bland konferensdeltagarna utan bland de fria vännerna i hela vårt land”. Utöver den annonserade tiden hölls förhandlingar både onsdagen och torsdagen ”angående bästa sättet att lösa en del svåra missionsproblem”.¹⁴⁵ På onsdagen skriver fil. kand. Rikard Fris i brev, ”Ingen lösning. Två skarpa åtskiljda linjer – eller tre – organisation av olika församlingar, mission genom Filadelfia, eller allt som förut.” Inte heller torsdagsförhandlingarna ledde till någon lösning.

Av Fris anteckningar framgår, att tillkomsten av Svenska Fria Missionen inom Filadelfiaförsamlingen i Stockholm tycks ha ”väckt kritik och misstankar, att de nu genom detta kom att stå som ägare av all missionens infastade egendom”. SFM hade tillkommit eftersom ”ett namn för lagfart var absolut nödvändigt”. För detta ville filadelfialedningen inte ”bli nedkritiserad”.¹⁴⁶

---

¹⁴¹ *Evangelii Härold* 18.10.23, Lewi Pethrus, ”Filadelfiaförsamlingen, Stockholm”.

¹⁴² Protokoll, Filadelfiaförsamlingens i Stockholm styrelse, 8 januari 1924, § 1, återgivet i Sundstedt 1972, s. 45.

¹⁴³ Fris 1973, s. 197.

¹⁴⁴ *Evangelii Härold*, 14.2.24, ”Utsiktstornet”. – *Evangelii Härold*, 13.3.24, annons.

¹⁴⁵ *Evangelii Härold* 24.4.24, G.E. Söderholm, ”Filadelfiaförsamlingens i Stockholm missionskonferens 23–27 mars 1924”.

¹⁴⁶ Fris 1973, s. 198.

På Filadelfias styrelsemöte i april beslöts, att "missionsrådet skulle uppställa de stadgar, som erfordrades för att gälla inför myndigheterna samt upprätta en arbetsordning för missionärerna".¹⁴⁷ Huruvida detta beslut verkställdes vet jag inte, eftersom jag inte funnit det dokumenterat.

6.7.3 SFM – "ett andligt ämbete"

"Missionens problem" kvarstod dock fortfarande och Filadelfia i Stockholm inbjöd till en ny missionskonferens den 9–10 december 1924. Pethrus, som enhälligt valdes till konferensens ordförande, framhöll i sitt inledningsanförande, att "många ha förespått, att vi skulle nödgas uppgiva församlingarnas frihet, något som av oss värderas så högt, och genom en sammanslutning av församlingarna åstadkomma en missionsorganisation. Gud har dock löst frågan på ett sätt, som lämnar församlingarna kvar uti deras ursprungliga, bibliska frihet."

Redan från början av konferensen föreslogs, "att några bröder åtogo sig att inför Gud tjäna som en mellanhand mellan de fria församlingarna i Sverige och deras missionärer på hednafälten". Genom handuppräckning gav deltagarna "tillkänna att de var övertygade om att detta var Guds vilja". Tid anslogs till bön och fasta. Och Pethrus skriver, "Gud uppenbarade, vilka de bröder voro, som Han utvalt för denna tjänst, varefter dessa bröder själva meddelade, ... att Gud kallat dem för detta uppdrag". I ett efteråt utdelat "specialtryck" sägs, "att det nu gällde att få fram dessa utan val eller något mänskligt tillsättande". Därefter framhålls, att Sven Lidman "genom uppenbarelse fått veta" vilka personer Gud kallat. På uppmaning "nämnde han då dessa namn. De var: Fris, Franklin och Claesson". En rad konferensdeltagare, bland dem Pethrus, vitsordade, att de ägde samma "visshet om dessa namn". I sitt referat från mötet säger Pethrus, att man "nått fram till en verklig lösning av denna viktiga fråga". De tre utpekade hade fått "ett andligt ämbete". "De äro ingen styrelse över de fria församlingarna, ty de äro icke tillsatta av församlingarna, ej heller av några representanter från dessa församlingar utan ett fristående organ, genom vilket de församlingar, som så vilja, kunna bedriva yttre mission."

---

¹⁴⁷ Protokoll, Filadelfiaförsamlingens i Stockholm styrelse, 1 april 1924, § 13, återgivet i Sundstedt 1972, s. 47.

I det omnämnda "specialtrycket" framhålles, att kommittén "kommer att stå ansvarig inför myndigheterna. ... kommittén bör upprätta arbetsordning för fälten och få leda arbetet där", men samtidigt säger man: "Samarbetet mellan kommittén och församlingarna bör inte bindas av några stadgar utan bör få vara fritt." Kommittén "står inte som ägare av egendom utan får anses som förvaltare av den Svenska Fria Missionens egendom varför den har att utsända officiella rapporter och redovisningar".¹⁴⁸

I årsberättelsen för SFM 1925 står, att sedan kommittén – Franklin, Fris och Claesson – mottagit sitt uppdrag, "ombad Filadelfiaförsamlingen i Stockholm oss att tjäna i dess yttre mission. Flera församlingar har sedan anmodat oss att tjäna i samma syfte och utsänt sina missionärer och medel genom oss. Vi ansåg det då lämpligt att använda det namn, Svenska Fria Missionen, som redan fanns, och som blivit erkänt av vissa utländska regeringar ..." Även i årsberättelsen understryker man att SFM inte är "någon samfundsorganisation, ty den sammansluter icke församlingar under en gemensam styrelse. Den är ej heller någon missionsförening, ty enskilda kristna kan ej heller få inträde eller medlemskap."¹⁴⁹

Den 16 juni 1925 fastställde de tre kommitterade i SFM "vissa huvudgrunder för det sålunda med namnet Svenska Fria Missionen konstituerande rättssubjektet". Till dessa "huvudgrunder" skall jag återkomma.¹⁵⁰

6.7.4 Oro kring organisationsfrågor

Oron kring missionens organisationsfrågor upphörde inte. På Kölingaredsveckan (=Nyhemsveckan) 1926 blossade debatten upp igen. Angreppen betecknas av Fris som "allmänna, våldsamma och köttsliga". Men meningsskiljaktigheter förelåg inte bara bland missionens vänner ute i landet. Dagen efter Kölingaredsveckan skrev Fris till Franklin på missionsresa i Sydamerika. Av detta framgår att även mellan dem förelåg vissa meningsmotsättningar. Fris säger: "Trots vårt goda samarbete – jag menar ditt och mitt – är det också

---

¹⁴⁸ Specialtryck delvis återgivet i Fris, 1973, s. 204 ff. – Jfr *Evangelii Härold* 18.12.24, Lewi Pethrus, "Yttre Missionen".

¹⁴⁹ Förvaltningsberättelser, SFM 1925, delvis återgiven i Fris 1973, s. 219 ff.

¹⁵⁰ Protokoll, SFM, 13 november 1931, vilket redogör för när SFM:s "huvudgrunder" fastställdes.

djup skiljaktighet i vår innersta uppfattning angående organisationsfrågan.” Flera saker kom in i bilden och försvårade debatten kring SFM, t.ex. Fria Bibelinstitutet, utgivningen av en jultidning *Morgonstjärnan*, ett fastighetsköp, församlingssammanslagning på Södermalm i Stockholm och vissa för Franklin personliga förhållanden. Allt detta kan jag inte gå in på här. Då det utvecklade sig mot en debatt på 1929 års Kölingaredsvecka, vädjade Fris i brev till Pethrus, att frågan hellre skulle behandlas av de församlingar som samarbetade med SFM. Låt dem göra en utredning angående SFM och föreslå åtgärder. ”Låt ej Kölingaredsveckan bli en samfundskonferens under den falska beteckningen bibelstudievecka, därigenom att man öppet behandlar frågor, som det tillkommer varje enskild församling att besluta om.” Fris deltog inte i ”veckan” det året. Där emot var han för SFM:s räkning med på en konferens angående de aktuella frågorna 30 juli – 1 augusti i Filadelfia, Stockholm. Debatten hade också förts ut i pressen.¹⁵¹ Debatten under Kölingaredsveckan ledde fram till ett uttalande om att SFM ”uti den utformning, som den för närvarande fått, icke motsvarar pingstväckelsens gudomliga riktlinjer”. Vidare anser deltagarna, ”att de fria församlingarna själva bör få utgöra de organ, genom vilka även pingstväckelsens yttre mission bedrivs”. Slutsatsen blir, att SFM ”snarast möjligt bör upplösas och dess egendom övergå till de fria församlingarna själva”.¹⁵²

Vid den ovan nämnda konferensen i Filadelfia uttalade de i mötet ”närvarande missionärerna representerande sju olika missionsfält” ... ”att någon mellanhand mellan myndigheterna och de enskilda församlingarna ej behövdes, utan såväl en enskild person som en församling eller missionskommitté kunde utgöra en juridisk person med rätt att förvärva egendom i de olika missionsländerna”. En allmän mening var ”att församlingarna själva övertog sin mission”.¹⁵³

6.7.5 SFM åter till Filadelfia

I församlingsmötet den 19 augusti 1929 ”beslöt Filadelfiaförsamlingen i Stockholm att från och med 1 september överta skötseln av sin yttre mission” från SFM. Samtidigt utfärdas av Pethrus en ”inbjudan till enskilda vänner och församlingar ... att de, om de så önskar, kan få

---

¹⁵¹ Fris 1973, s. 224 ff, 239 ff, 263–289. – Sundstedt 1972, s. 45-96.

¹⁵² Sundstedt 1972, s. 62.

¹⁵³ Sundstedt 1972, s. 64.

använda sig av vår expedition, och skall vi med Guds hjälp överbringa de insända medlen till respektive missionsfält”.¹⁵⁴

De s.k. ”huvudgrunderna” för SFM, som jag nämnde om ovan har spelat en viktig roll i debatten. Enligt Franklin i brev den 30 april 1927 hade Pethrus ”alldeles klart för sig vissa principalsaker som till exempel att SFM måste vara en juridisk person”.¹⁵⁵ År 1929 utgör det förhållandet, att SFM blivit erkänd som en juridisk person och antagit stadgar, en ”verklig fara för den frihet vartill vi en gång blivit utav Herren kallade”, enligt Pethrus.¹⁵⁶

Det var särskilt två paragrafer som kritiserades. I § 4 sades, att ”Rådet kompletterar sig själv”. Detta var, menade man, ”att i fortsättningen utse på ett vanligt mänskligt sätt”. Rådet självt har ”ansetts kallade på ett särskilt sätt av Gud, utan något mänskligt ingripande”. Vidare slog man ned på § 8 där det heter, ”Församling eller enskild, som upphör att samarbeta med SFM äger ej rättsanspråk i SFM:s egendom eller del därav”. Detta innebar enligt Pethrus, att ”om en församling, som begagnat sig för sin missions bedrivande av SFM ej längre ansåg det önskvärt att stå i förbindelse med densamma, den då helt måste avhända sig den missionsegendom, som den kunde ha överlämnat till SFM”.¹⁵⁷

I samband med den avveckling av SFM som nu beslutats, kompletterade de tre rådsmedlemmarna sig själv enligt § 4 med Per Jacobsson (Filadelfiaförsamlingens i Stockholm juridiska ombud), Axel Swartz (skolman från Sionförsamlingen i Norrköping) och Johan Jönsson (äldstebroder i Elimförsamlingen i Malmö) den 10 april 1930. I § 8 i SFM:s protokoll vid detta sammanträde sägs, angående namnet SFM, att ”det åtminstone ansågs nödvändigt att ha namnet kvar för kongomissionen”. J. Jönsson meddelade att Elimförsamlingen i Malmö avböjt en begäran från kongomissionärerna att ”ställa sig som juridisk personlighet” bakom detta namn. I stället anser man ”att Filadelfiaförsamlingen i Stockholm bör taga detta ansvar”. Därför beslöt man ”inbjuda Lewi Pethrus och Sven Lidman till samtal angående frågans lösning”. Sammanträdet skulle därför fortsätta nästa

---

¹⁵⁴ Sundstedt 1972, s. 64.

¹⁵⁵ Brev, A.P. Franklin till Rikard Fris, 30 april 1927. Citatet är återgivet i Fris 1973, s. 239.

¹⁵⁶ Sundstedt 1972, s. 57.

¹⁵⁷ Sundstedt 1972, s. 57 ff.

dag. Vid detta sammanträde framhöll Pethrus, att han trodde ”Filadelfiaförsamlingen i Stockholm var villig att övertaga namnet SFM samt egendomsrätten till egendomen på missionsfälten samt ansvara därför”. SFM var ju ursprungligen namnet på denna församlings mission hävdade han. Enligt § 3 i samma protokoll beslöts ”anmoda Filadelfiaförsamlingen att föreslå minst två bröder till medlemmar av SFM:s missionsråd att eventuellt inväljas i missionsrådet, så att de av missionsrådets medlemmar, som icke tillhör Filadelfiaförsamlingen, efter avvecklingen av missionens egendom i hemlandet få lämna ansvaret för SFM”.¹⁵⁸

I SFM:s protokoll den 3 juli 1931 meddelar Per Jacobsson, att avvecklingen av SFM:s egendom i Sverige nu var klar. ”Det återstod nu att avveckla egendomen på missionsfältet och därefter besluta om huruvida Svenska Fria Missionen skulle upplösas eller eventuellt ombildas.” Vidare redogjorde han för SFM:s sammanträde dagen före. Där hade ”Claesson, Fris, Jönsson och Swartz utträtt ur missionsrådet, som därefter bestod allenast av honom själv. Jämlikt stadgarnas § 4 hade han därför kallat de närvarande hrr Lidman, Ongman, Pethrus och Söderholm att jämte honom själv vara ledamöter av missionsrådet”. I § 2 konstateras att nämnda hrr utgör nu SFM. Enligt § 3 valdes Pethrus till ordförande för SFM.¹⁵⁹

6.7.6 Ändringar i SFM:s stadgar

Den 1 november 1931 beslöt SFM att ändra § 9 i ”företvarande huvudgrunder” till att lyda: ”Svenska Fria Missionen äger icke besitta fast egendom i Sverige”. Men enligt SFM:s protokoll för den 29 juni 1959 ”konfirmerades den vid Stiftelsens sammanträde den 15 juni 1957 under § 6 i protokollet beslutade ändringen av § 9 i Stiftelsens huvudgrunder ... att nu erhålla följande ändrade lydelse: Svenska Fria Missionen äger rätt att besitta fast egendom i Sverige såväl som andra länder.”

I ovannämnda sammanträde den 13 november 1931 med de nya ledamöterna i SFM fastställdes sådana ändringar av de den 16 juni 1925 antagna ”huvudgrunderna” att SFM anpassades till att vara ett organ inom Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, vars styrelse i

---

¹⁵⁸ Protokoll, SFM, 10 april 1930, 11 april 1930. – Jfr Fris 1973, s. 279.

¹⁵⁹ Protokoll, SFM, 3 juli 1931, §§ 1, 2, 3.

fortsättningen har att utse SFM:s ledamöter och att avgöra ”frågan om ansvarsfrihet för missionsrådet”.

Enligt § 12 skall vid en eventuell upplösning av SFM ”all missionen tillhörig egendom överlämnas till Filadelfiaförsamlingen i Stockholm” om inga speciella överenskommelser i övrigt träffats.

Huvudgrundernas § 2 lyder:

Svenska Fria Missionen understödjes av och samarbetar med Filadelfiaförsamlingen i Stockholm. Svenska Fria Missionen skall dock tills vidare stå sådana fria församlingar i Sverige och enskilda personer till tjänst, som önskar genom densamma utsända missionärer.

Och § 3:

Svenska Fria Missionen äger icke att antaga eller utsända egen eller egna missionärer men kan på sätt, som paragraf 2 omförmäler, utsända missionärer, tillhörande och antagna av fria församlingar i Sverige och underhållna av sådana församlingar eller enskilda personer.¹⁶⁰

6.7.7 SFM:s betydelse för Pingströrelsen

Praktiskt innebär detta att en eller flera församlingar gemensamt antar en missionär. En av dem påtar sig ansvaret att stå som utsändande församling och tar emot de ekonomiska bidragen från de medunderhållande församlingarna. Den utsändande församlingen utfärdar en garantiförbindelse till SFM som lyder:

Härmed intygas, att X församling ikläder sig det ekonomiska ansvaret för missionär(erna) NN:s utresa till Z-land och hans, hennes, deras underhåll under vistelsen därstädes samt kostnader för hans, hennes, deras hemresa ävensom övriga kostnader, som kan uppkomma för honom, henne, dem under vistelsen på missionsfältet.

Garantiförbindelse skall underskrivas av ordföranden och ett par styrelseledamöter. Deras namnteckningar skall bevittnas. Därefter utfärdar SFM ett certifikat för vederbörande missionär(er). Detta är skrivet på engelska, franska, spanska etc. På engelska har det följande lydelse:

This is to certify that Mr N.N. and Mrs N.N. are regularly appointed missionaries belonging to the Swedish Free Mission and sent out by the said mission to Z-land for missionary work there. The Swedish Free

---

¹⁶⁰ Protokoll, SFM, 13 november 1931, 15 juni 1957, 26 juni 1959. – Stadgar, SFM, 22 april 1960.

Mission is responsible for their support on the missionfield and their repatriation.

They are hereby recommended to the Authorities and people they may have occasion to meet.

Stockholm, Sweden, X X X

On behalf of the Swedish Free Mission

(Namnteckning och missionens stämpel.)¹⁶¹

Enligt uppgift på SFM:s expedition i Filadelfia i Stockholm har samtliga Pingströrelsens missionärer, utom missionärerna i Tchad, sådana certifikat. Däremot kunde jag inte vid mitt besök där få klart besked om Pingströrelsens mission i olika länder är inregistrerad som Svenska Fria Missionen i samtliga fall eller om inte, i vilka.¹⁶² Nelsson skriver i *Dagen*, att i u-länderna bedrivs "arbetet samfundsmässigt".¹⁶³ Pethrus säger. "Vi har aldrig förintat denna organisation. ... Den är en juridisk formel som vi behöver."¹⁶⁴ Ute i de olika missionsländerna har ledningen överlåtits på de infödda.

Tidigare har en 15-mannakommitté under en följd av år haft att efter vissa utredningar utarbeta ett "Betänkande angående Pingstförsamlingarnas yttre mission." Detta uppdrag har nu i "enlighet med rekommendation från Predikantveckan i Stockholm" överförts på "Filadelfiaförsamlingens i Stockholm missionsexpedition" (=SFM, min anm.). Detta betänkande gäller företrädesvis ekonomiska och andra praktiska frågor.¹⁶⁵

Av styrelsens 5 ledamöter har ett par haft sina uppdrag i 43 år. Medelåldern är 75 år. Yrkesfördelningen är: 2 pastorer, 2 direktörer, 1 missionssekreterare. Ingen kvinna ingår i styrelsen.

---

¹⁶¹ Enligt kopior av respektive handlingar erhållna på SFM:s expedition, Filadelfia, Stockholm.

¹⁶² Samtal med sekreterare Gulli Nyhlén vid besök på SFM:s expedition den 13 april 1973, Bertil Carlsson.

¹⁶³ *Dagen* 3.10.72, R. Nelsson "Vi behöver bättre missionsstrategi".

¹⁶⁴ Intervju, Lewi Pethrus, 27 oktober 1972.

¹⁶⁵ Svenska Fria Missionen, *Betänkande angående Pingstförsamlingarnas i Sverige yttre mission*. – Jfr *Svenska Dagbladet* den 8 december 1966, "Het diskussion hos pingstpastorer. Kommittéförslag blev samfundsspöke".

6.8 IBRA Radio (International Broadcasting Association)

I samband med Lidmanschismen år 1948 inställdes en redan annonse-rad radiogudstjänst från Filadelfiakyrkan i Stockholm.¹⁶⁶ Därtill bidrog också en livlig debatt, som utlöstes av att det, i en tidigare radiogudstjänst från Filadelfiakyrkan, lästes en tacksägelse därför ”att Gud helat en svårt sjuk person”.¹⁶⁷

6.8.1 Förslaget väckt på Nyhem

Detta väckte missnöje bland pingstvännerna. På Nyhemsveckan den sommaren tog pastor Josef Svenhard, med erfarenheter från USA, upp tanken på att pingstvännerna kunde starta egna radiosändningar från någon station. Lewi Pethrus tog upp denna tanke på nytt i Nyhemsveckan år 1949. ”De praktiska sakerna lades till rätta under en Nyhemsvecka”, säger Pethrus.¹⁶⁸ Därmed inleddes omfattande undersökningar. Samma år började man ”provsända över Radio Luxemburg”, men med negativt resultat. Planerna ”att placera en sändarutrustning på båt och lägga den på internationellt vatten” måste också skrinläggas. Men innan dess var förberedelserna så långt komna, att två båtar var inköpta och en måttbeställd sändarutrustning. Vid denna tid kom anbud från en kommersiell radiostation i Andorra om samarbete. Detta gjordes dock om intet av ”religiösa kretsar i Andorra”. Ägaren hade dock en station även i Tanger i Nordafrika ”där full religionsfrihet rådde”. Den 29 juli 1955 startade IBRA sina sändningar därifrån. På grund av politiska förändringar i Marocko fick verksamheten i Tanger läggas ner den 22 december 1959. Vid den tiden skedde sändningar på ca 20 språk. Därefter gick IBRA in för att bedriva sin verksamhet via lokala sändare i olika länder. År 1970 förekom sådana sändningar från ett 40-tal sändare i Europa, Asien, Afrika och Sydamerika. År 1971 kunde IBRA Radio åter uppta egna sändningar genom samarbete med Radio Trans Europa Monte Mudo i Portugal. I denna radiomission samarbetar den svenska pingströrelsen med pingströrelser i olika länder. IBRA har sitt huvudkontor i Stockholm.¹⁶⁹

---

¹⁶⁶ Intervju, Lewi Pethrus, 27 oktober 1972.

¹⁶⁷ Johansson 1971, s. 33 ff.

¹⁶⁸ Intervju, Lewi Pethrus, den 27 oktober 1972.

¹⁶⁹ Johansson 1971, s. 33 ff.

6.8.2 En rörelse – flera bolag

Eftersom jag inte haft tillgång till protokoll och andra dokument som täcker hela verksamheten, är det svårt att ge en bild av beslutsprocessen. Flera bolag och andra organisationer har ingått i rörelsen.

Först möter man uppgifter om ett bolag ägt av Pethrus med namnet Varman. År 1953 ändrades namnet till International Broadcasting Association, år 1955 till IBRA Radio Aktiebolag. I Illinois, USA bildades 1953 ett bolag (namnuppgift saknas) med Pethrus som styrelsemedlem vars uppgift var att stödja IBRA.¹⁷⁰ På Nyhetsveckan år 1954 behandlades frågan om IBRA. ”Med verklig entusiasm beslöt den stora skaran av pingstvännen att stödja pingstradion” skriver *Svenska Morgonbladet*. *Dagen* talar om ”den allmänna entusiasm som gripit deltagarna från den stund saken framfördes”. Vidare: ”Dessutom beslöt veckans deltagare enhälligt genom handuppräknning att hemställa till Filadelfiaförsamlingen att ordna ett lämpligt organ förslagsvis i form av en stiftelse, som i fortsättningen kan mottaga och förmedla bidrag till Pingstväckelsens Radio.” Några dagar senare kan *Dagen* meddela att en sådan stiftelse bildats av Filadelfia.¹⁷¹

I Tanger inregistrerades ett bolag, IBRA Radio S.A. Som ensam styrelseledamot utsågs Arne Lagergren. En lyssnarförening bildades, IBRA Radio Federation, vars medlemsavgifter inbetalades till Federationens huvudkontor i Tanger och bidrog till att finansiera radio-missionen. Det var nämligen i övrigt omöjligt att få utföra valuta för ändamålet.¹⁷² Även Stiftelsen IBRA Radios vänner bildades. Bland de 15 huvudmännen skulle IBRA:s tre styrelseledamöter ingå. De övriga skulle utses av församlingarna. Det blev Filadelfiaförsamlingen i Stockholm som utsåg dem år 1958.¹⁷³

6.8.3 K.G. Ottosson och IBRA

Under ett antal år ägde direktör K.G. Ottosson ensam IBRA. Hur det gick till då han övertog företaget och när han återlämnade det till IBRA Radios vänner har jag inte sett några dokument om.¹⁷⁴ År 1961

---

¹⁷⁰ *Allers* artikelserie om IBRA, inledd nr 19 1956. – Jfr *Expressen* den 6 november 1953, 27 maj 1955, 11 september 1955.

¹⁷¹ *Svenska Morgonbladet* 12.6.54. – *Dagen* 12.6.54, 15.6.54.

¹⁷² Johansson 1971, s. 33 ff. Jfr *Allers*, a.a.

¹⁷³ *Dagens Nyheter* 24.4.58. – Jfr *Dagen* 12.5.59, uttalande av Fridolf Karlsson.

¹⁷⁴ *Expressen* 1.4.66.

beslöt Dagens bolagsstämma överta IBRA från Stiftelsen IBRA Radios vänner, ”varigenom IBRA Radio AB blir dotterbolag till Tidnings AB Dagen”. Vid samma bolagsstämma informerade advokat Nils Gynne om ”Stiftelsen Dagen/ IBRA-fonden”. Via den skulle man göra insamlingar till K.G. Ottosson. Ett antal ”inspektörer” arbetade med detta. Varför den kallades ”Dagen/IBRA-fonden” sägs inte.¹⁷⁵

Vid ett styrelsesammanträde på Dagen i september 1962 kunde Pethrus informera om ”ett fullkomligt unikt tillfälle” att åter starta egna radiosändningar., Efter det samtal som följde ”enades styrelsen om att man skulle ’skynda långsamt’”.

I IBRA-styrelsen samma dag talar man om ”den kommande radiokonferensen”, vilken man beslöt föreslå ”att 400.000 kr insamlas innan kontraktet ... tecknas”. Om den summan inflyter inom en tid av två månader, ”kommer det att betraktas som ett besked från svenska Pingstväckelsen att IBRA skall återuppta sändningarna i enlighet med de skisserade planerna”.¹⁷⁶

Av ett IBRA-styrelseprotokoll år 1970 kan man utläsa, att radiofrågan behandlats på predikantveckan i Filadelfiakyrkan i Stockholm i december 1969. Efter den ”veckan” utgick en skrivelse till landets ca 560 pingstförsamlingar och den fick följande respons:

”277 (49,6 %, min anm.) församlingar har svarat

114 svenska program var tecknade

20 församlingar hade givit löfte om offerinsamlingar

66 (23,9 % av de 277 svaren, min anm.) hade avböjt erbjudandet.

Ett belopp av ca 123.000 kr hade tecknats för missionsprogram.”¹⁷⁷

Som tidigare sagts är IBRA dotterbolag till Dagen och har samma styrelse.

6.9 Stiftelsen Svenska Pingstmissionens U-landshjälp (SPU)

Under det traditionella predikantmötet i Filadelfiakyrkan, Stockholm i december ”1964 beslutades det att föreslå pingstförsamlingarna att välja ett sjuttiofem huvudmän, vilka skulle bilda en stiftelse med

---

¹⁷⁵ Protokoll, Tidnings AB Dagen, bolagsstämma, 14 juni 1961, §§ 9, 11. Angående de s.k. ”inspektörerna” jfr protokoll, Tidnings AB Dagen, styrelsen, 26 augusti 1960, §§ 4, 6 ”... de sju fast anställda fältarbetarna, ...”.

¹⁷⁶ Protokoll, IBRA, styrelsen, 18 september 1962.

¹⁷⁷ Protokoll, IBRA, styrelsen, 13 februari 1970.

namnet Stiftelsen Svenska Pingstmissionens U-landshjälp".¹⁷⁸ Konstituerande sammanträde med huvudmännen hölls den 3 april 1965 då stadgar antogs och styrelse utsågs. Den skulle bestå av 11 personer och ha en 4-årig mandatperiod. Huvudmännen utser styrelsens ordförande. Enligt de antagna stadgarna skall "huvudmännens antal vara minst 50 och högst 75". För närvarande är antalet 58 från 53 pingstförsamlingar.¹⁷⁹

Hur valet ursprungligen skedde, har jag inte fått klarlagt. Men stadgarna säger, att "sedan huvudmännen första gången utsetts, sker val av huvudmän genom att de pingstförsamlingar, i vilka de först utsedda huvudmännen är medlemmar, väljer huvudmän bland medlemmar i församlingarna i respektive län. Val bör ske i samråd med övriga pingstförsamlingar i länet. Huvudman, som av någon anledning upphör att vara medlem av svensk pingstförsamling, förlorar därmed automatiskt sitt mandat." Styrelsen "är ansvarig inför huvudmännen".¹⁸⁰ I styrelsen och bland suppleanterna finns det medlemmar från ytterligare fem pingstförsamlingar.¹⁸¹

Stiftelsen vill vara ett "komplement till de svenska pingstförsamlingarnas mission i andra länder än Sverige". Syftet är att, "utan vinstsyfte, lämna bistånd i socialt hänseende, företrädesvis i u-länderna, genom att utöva hjälpverksamhet bland behövande, särskilt i form av hjälp till självhjälp, samt genom att främja vård och uppfostran av barn samt lämna understöd för beredande undervisning eller utbildning ävensom sjukvård och omhändertagande av flyktingar".¹⁸²

"Pingstmissionens U-landshjälp är kontaktorgan för ansökningar om hjälp från SIDA, Röda Korset, Rädda Barnen och liknande institutioner. I vissa fall tages även kontakt med olika FN-organ, UNESCO, UNICEF och UNHCR."¹⁸³ Stiftelsen gör också insamlingar inom Pingstförsamlingarna vid mötesbesök och genom upprop och annonser i rörelsens tidningar. Även sjukvårdsmateriel, mediciner, mat, nya och begagnade kläder etc. förmedlas.

---

¹⁷⁸ Hammarberg 1969.

¹⁷⁹ Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, *Förteckning över huvudmännen*, 1972.

¹⁸⁰ Stadgar, Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, 3 april 1965.

¹⁸¹ Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, *Förteckning över styrelsen*, 1972.

¹⁸² Stadgar, Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, 3 april 1965, § 2.

¹⁸³ Hammarberg 1969.

Första verksamhetsperioden omfattade tiden 1 juli 1965 – 31 december 1966. Från församlingar insamlades då 106.447:21 kronor, från enskilda personer 559.471:57 och från andra organisationer 582.915:74. Summa 1.248.834:75 kronor. Värdet av de materiella gåvorna var 4.789.000 kronor.¹⁸⁴

För verksamhetsåret 1971 var insamlade medel från församlingar 255.793:84 kronor, från testamenten 122.617:74, från enskilda givare 833.890:01 och från andra organisationer 2.045.377:90. Summa 3.257.679:49 kronor. Värdet av de materiella gåvorna var 551.092 kronor. Hjälpverksamheten fördelar sig på Afrika, Asien och Latinamerika.¹⁸⁵

Av styrelsens 11 ledamöter är en kvinna. Medelåldern är 55,7 år. 4 ledamöter är pastorer, 2 missionärer, 1 direktör, 1 fabrikör, 1 köpman, 1 klin.lärare.

6.10 Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum (PIL)

”Spridning av biblar, bibeldelar, tidningar, traktater och annan kristen litteratur” har förekommit ”överallt” dit ”missionärer kommit”.¹⁸⁶

Vid missionskonferensen i Alingsås i mars 1962 föreslog missionär Märtha Lagerström en traktatcentral med internationell räckvidd. Förslaget vann gehör och konferensen gjorde ett uttalande underskrivet av presidiet. Detta publicerades i Pingströrelsens press.¹⁸⁷

På predikantmötet i Filadelfiakyrkan, Stockholm i december 1970 togs ”ett förnyat initiativ i detta stora arbete”.¹⁸⁸ En arbetsgrupp på 32 personer ”tillsattes av predikantkonferensen”, säger Olle Johansson i *Evangelii Härold*.¹⁸⁹ I de antagna Riktlinjerna för PIL:s verksamhet står det, att de ”uppmanades” ... ”att bilda en arbetsgrupp”. Mandattiden är högst ”fyra år”. Sammanträde ”bör” hållas ”minst två gånger årligen”. Ordförande utses ”för varje sammanträde”. Varje år vid

---

¹⁸⁴ Förvaltningsberättelser, Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, 1965–1966.

¹⁸⁵ Förvaltningsberättelser, Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, 1971.

¹⁸⁶ Förvaltningsberättelser, Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum, 1971.

¹⁸⁷ Carlsson 1963, s. 37 ff.

¹⁸⁸ Förvaltningsberättelser, Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum, 1971.

¹⁸⁹ *Evangelii Härold* den 24 februari 1971, Olle Johansson, ”Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum”.

första sammanträdet utses ”ett verkställande utskott bestående av sju personer. Ordföranden väljs av arbetsgruppen”.

Mellan arbetsgruppens två sammanträden ”handhar” VU ”arbetsgruppens angelägenheter” och är ”ansvarig inför arbetsgruppen” för sin förvaltning. ”Filadelfiaförsamlingens i Stockholm Yttre mission ombesörjer förandet av räkenskaperna, vilka granskas av nämnda församlings revisorer.”

Riktlinjerna anger att PIL:s uppgift är att

1. ”uppmuntra till bön och offer för detta arbete på samtliga missionsfält”
2. ”insamla medel”
3. ”anskaffa biblar och kristen litteratur”
4. ”ombesörja översättning och tryckning av kristen litteratur”
5. ”stödja produktion och distribution av tidningar och övrig litteratur i missionsländerna”.¹⁹⁰

Insamlingssumman för 1971 var 299.031:79 kronor och för 1972 365.985:62.¹⁹¹

Av arbetsgruppens 32 medlemmar är två kvinnor (6 %). Medelåldern är 54,6 år och yrkesfördelningen är 17 pastorer, 7 missionärer, 4 förlagschefer, 2 missionssekreterare, 1 redaktör och 1 rektor.¹⁹² Medelåldern i VU är 54,5 år. Av sju ledamöter är en kvinna. 4 är pastorer, 2 missionärer, 1 missionssekreterare, 1 kamrer.

6.11 Pingstförsamlingarnas Vigselnämnd

En ny religionsfrihetslag – 1951 års – trädde i kraft den 1 januari 1952. I anslutning till denna stadgas i Giftermålsbalken 4:e kapitlet 2 §, att ”kyrklig vigsel må äga rum: ... inom annat trossamfund, om konungen medgivit att vigsel må förrättas inom samfundet och de trolovade eller en av dem tillhör samfundet”.

---

¹⁹⁰ Stadgar, Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum, riktlinjer för verksamheten, 25 januari 1971.

¹⁹¹ Förvaltningsberättelser, Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, 1971. – För år 1972 enligt uppgift per telefon från ordföranden, Olle Johansson den 2 maj 1973.

¹⁹² *Evangelii Härold* 24.2.71, Olle Johansson, ”Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum”.

6.11.1 Kungliga brev

Av denna skrivning framgår, att riksdagen överlät åt Kungl. Maj:t att förordna om vigselrätt inom respektive samfund. I en Kungl. kungörelse den 26 oktober 1951 gavs ”vissa bestämmelser ang. vigselförrättare inom annat trossamfund än svenska kyrkan”.

Genom underhandlingar med var och en av samfundens styrelser för ”att försöka anpassa kraven efter dess förhållanden” utformades de kungl. breven.¹⁹³ Innan dessa fastställdes fick samfundsstyrelserna granska förslagen till skrivning.¹⁹⁴

Frälsningsarmén i Sverige, Svenska Baptistsamfundet, Svenska Missionsförbundet och Örebro Missionsförening fick sina kungl. brev den 28 mars 1952, Svenska Alliansmissionen den 23 maj 1952, Svenska Frälsningsarmén den 25 juli 1952, Pingströrelsen den 12 september 1952, Missionssällskapet Helgelseförbundet den 19 september 1952, Fribaptistsamfundet den 17 oktober 1952 o.s.v.¹⁹⁵

Enligt Kungl. kungörelse den 26 oktober 1951 1:a § får det trossamfund, som av Kungl. Maj:t medgivits vigselrätt, hos länsstyrelsen i det län där samfundets styrelse har sitt säte, göra en framställning om intyg om behörighet för dem som av samfundet utsetts att vara vigselförrättare.

6.11.2 En oförutsedd situation

Eftersom pingstförsamlingarna inte är organiserade i ett samfund, uppfattade man lagen så, att varje församling, som önskade vigselrätt för sin pastor, lämnade in sin ansökan till länsstyrelsen i sitt län. Av landets då ca 600 pingstförsamlingar inlämnade 306 ansökningshandlingar.¹⁹⁶

Den situationen hade inte myndigheterna förutsett. Man fann det administrativt omöjligt att hålla kontakt med ca 600 pingstförsamlingar som självständiga trossamfund. Vid besök på justitiedepartementet av Filadelfiaförsamlingens i Stockholm föreståndare, v. föreståndare och missionssekreterare överenskom, ”att en kommitté av ledande pingstpredikanter skulle granska de talrika ansökningarna

---

¹⁹³ *Dagen* 2.9.52, uttalande av justitieminister H. Zetterberg.

¹⁹⁴ Brev, E. Evers till Lewi Pethrus, 8 september 1952.

¹⁹⁵ *Sveriges Rikes Lag* 1972, Giftermålsbalken 4 kap., s. 9.

¹⁹⁶ Offentliga handlingar, ansökningar om vigselrätt 1952. – Jfr *Historisk översikt: Kyrkobegrepp*, 1964, s. 11.

om vigselrätt”.¹⁹⁷ Denna kommitté tillsattes av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm. Den bestod av 11 ledamöter, varav 4 kom från Filadelfiaförsamlingen. Efter fullbordat uppdrag rekommenderade kommittén Kungl. Maj:t att ge alla utom en av de sökande församlingarna vigselrätt. Orsaken till avslaget skulle vara, att denna församling stod inför att gå upp i en annan.

I samma skrivelse gör kommittén en hemställan ”till justitiedepartementet att söka finna någon utväg, så att det kan bli möjligt för en pastor inom pingstväckelsen att få viga medlemmar, som tillhöra annan pingstförsamling än han själv förestår”. Å ena sidan skulle vigselrätten ges åt den lokala fria församlingen, å andra sidan skulle funktionen kunna gälla även för andra lokala församlingar inom pingstväckelsen ”inom samma län”.¹⁹⁸

Myndigheternas beslut dröjde dock. Förutom avsaknaden av ett officiellt centralt organ inom Pingströrelsen att handlägga dessa ärenden, visade det sig också, att Pingströrelsen till skillnad från andra trossamfund saknade en enhetlig pastorsutbildning. Eftersom det här gällde för staten att ”överlåta en viss betydelsefull samhällsfunktion åt vissa personer”, framhöll justitieministern, måste staten också ”ta ansvaret för att dessa kan uppfylla civillagens krav”. Ett sådant behörighetskrav hade ställts också till de övriga frikyrkosamfundet, vilka godkände detta. Det ingick i deras pastorsutbildning.¹⁹⁹

6.11.3 Pethrus underhandlar

För Pingströrelsens del föreslog departementet, att man för pingstpastorernas del ”kanske kunde fordra folkhögskola och inhämtande av en liten kurs på några få sidor” om lagens bestämmelser kring äktenskapet och vigseln och det ansvar som åvilar vigselförrättaren.²⁰⁰

Om detta slog Pethrus larm i *Dagen* den 30 augusti 1952 dels i en ledare och dels genom intervjuer med fem pastorer. Pethrus framhåller, att ”Departementet har uppställt sådana villkor, att vi anser det oriktigt att gå in på dem”. Man ansåg att behörighetskravet

---

¹⁹⁷ *Historisk översikt: Kyrkobegrepp*, 1964, s. 11.

¹⁹⁸ Brev, Allan Törnberg till Justitiedepartementet, 28 maj 1952.

¹⁹⁹ *Dagen* 2.9.52, uttalande av justitieminister H. Zetterberg. – Jfr *Svenska Morgonbladet* 3.9.52.

²⁰⁰ *Dagen* 2.9.52, uttalande av justitieminister H. Zetterberg.

var en ”skymf mot hela predikantkåren”, en ”speciell förföljelse mot pingstväckelsen” etc. Samma dag inbjöds Pethrus i brev till samtal med justitieministern.²⁰¹ Justitieministern lämnade också ett skriftligt uttalande till *Dagen* och framhöll, att det ”var ett förslag, som vi lämnade pingströrelsens företrädare, och det är inte strängare utan lättare än alla de andra normer som har godkänts av en rad frikyrko-samfund”. Han uttryckte också sin ”stora förvåning” över *Dagens* sätt att skriva i ärendet, ”utan att först höra efter, vilka motiv som ligger bakom kraven på vigselförrättarna”.²⁰²

Man var framme i september och det var valår det året. Detta utnyttjades av Pethrus till att i *Dagen* hänvisa till, att ”vi haft flera statsråd och mycket dugande sådana, som inte haft annat än självstudier och en god yrkesutbildning”. Detta gäller även statsministrar, framhåller Pethrus och frågar om justitieministern kan mena ”att det är svårare att förrätta en frikyrklig vigsel än att sitta som svensk statsminister?”.²⁰³

Den 4 september ”sammanträffade Pethrus och statsrådet H. Zetterberg. Det man då kom fram till bidrog till att stärka den stockholmska församlingsledningens reella karaktär av styrelse för hela pingstväckelsen, utan att Pethrus själv formellt bröt mot den kongregationalistiska författningsprincipen. Denne hade ingenting emot att Kungl. Maj:t förordnade, att en central vigselnämnd skulle tillsättas. Han fick själv bestämma dess sammansättning, och även i övrigt följer resolutionen av den 12 september 1952 de önskingar, som Pethrus framförde den 4 september.”²⁰⁴

Den 8 september 1952 förelåg förslaget till resolutionens skrivning klar och översändes till Pethrus för att ”granskas under någon av de närmaste dagarna”.²⁰⁵ Redan den 10 september skickar Pethrus sitt godkännande av skrivningen. Han föreslår då också, att förutom föreståndaren eller v. föreståndaren, samt sekreterarna för inre respektive yttre missionen i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, föreståndarna för pingstförsamlingarna i Smyrna, Göteborg, Elim, Malmö,

---

²⁰¹ Brev, E. Evers till Lewi Pethrus, 30 augusti 1952.

²⁰² *Dagen* 2.9.52, uttalande av justitieminister H. Zetterberg. – Jfr offentliga handlingar, justitieminister H. Zetterberg, manuskopia, 1 september 1952. Kritiken av *Dagen* publicerade inte *Dagen*!

²⁰³ *Dagen* 30.8.52, ledare av Lewi Pethrus.

²⁰⁴ *Historisk översikt: Kyrkobegrepp*, 1964, s. 11.

²⁰⁵ Brev, E. Evers till Lewi Pethrus, 8 september 1952.

Filadelfia, Jönköping, Elim, Örebro, Sion, Norrköping, Filadelfia, Gävle, Filadelfia, Östersund, Filadelfia, Örnsköldsvik, Filadelfia, Boden och Filadelfia, Karlskrona skall ingå i vigselnämnden.

I sitt brev framhåller han: ”För att spara tid och på grund av att vi väl känna uppfattningen rörande denna sak i pingstförsamlingarna, har detta förslag behandlats i en trängre krets och icke av den kommitté, som är vald att granska pingstförsamlingarnas ansökningar om vigselrätt. Vi ha dock en stark känsla av att om saken får den nu föreslagna lösningen kommer det att mötas med tillfredsställelse av vårt folk.”²⁰⁶

6.11.4 Praktiska konsekvenser

Den på detta sätt tillsatta vigselnämnden fyller identiskt samma funktion i detta ärende, som de övriga trossamfundens styrelser. Vigselnämnden har att godkänna de sökande församlingarna som tillhör Pingströrelsen²⁰⁷ och att godkänna vilka som skall vara vigselförrättare. Länsstyrelsen i Stockholms län utfärdar därefter på vigselnämndens hemställan intyg om behörighet för vigselförrättaren.²⁰⁸

Kring Filadelfiaförsamlingen i Trollhättan uppstod år 1958 en viss splittring. Vid ett informationsmöte för IBRA radio den 13 maj, då ett 75-tal pastorer och äldstebröder var samlade, gjordes ett uttalande undertecknat av pastorerna Gunnar Pihl och Olof Mårdstam i vilket man tog avstånd från församlingen. Detta fick till följd att vigselnämnden drog in vigselbehörigheten.²⁰⁹

På framställning av vigselnämnden utfärdade Kungl. Maj:t den 31 maj 1957 en resolution som stadgade, att även ”heltidsanställd vice föreståndare för församling inom rörelsen med minst femhundra medlemmar” kan få vigselrätt om de i övrigt uppfyller kraven.

Det omstridda behörighetskravet fick i resolutionen av den 12 september 1952 följande lydelse: ”Såsom vigselförrättare må endast den godkännas som genomgått av pingstförsamling anordnad

²⁰⁶ Brev, Lewi Pethrus till E. Evers, 10 september 1952.

²⁰⁷ Offentliga handlingar, Kungl. Maj:ts resolution, 12 september 1952. – Jfr protokoll, Pingstväckelsens Vigselnämnd, 14 december 1967, utdrag ur protokollet, § 397 – brev, Willis Säwe till Länsstyrelsen i Stockholms län, 9 januari 1968.

²⁰⁸ Kungl. Kungörelse, 26 oktober 1951.

²⁰⁹ Imsen 1970, s. 31 ff. – Jfr Brev, Willis Säwe till överståthållarämbetet i Stockholm, 26 juni 1959.

bibelskola och fullbordat godkända studier vid pingströrelsens folkhögskola eller erhållit därmed jämförlig utbildning, därefter fullgjort ordinarie församlingstjänst inom pingströrelsen under en tid av minst två år samt prövats äga tillräckliga teoretiska och praktiska insikter för uppdraget.”

Vigselnämnden har tillsammans med församlingarna en kontrollfunktion över dem som beviljats vigselrätt, att de ”ställer sig till efterrättelse vad i lag eller författning är stadgat angående vigsel”.²¹⁰

Enligt resolutionen är Filadelfiaförsamlingens föreståndare eller vice föreståndare ordförande i vigselnämnden. För samtliga ledamöter gäller att ledamotskapet i nämnden följer tjänsten i de angivna församlingarna. Medelåldern i vigselnämnden är 53 år, antalet ledamöter 14.

6.12 Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbete (PU)

I Uppsala hölls år 1967 den första rikskonferensen för barn och ungdomsarbetare inom den svenska pingströrelsen. Den följdes av flera åren 1969, 1970 och 1971. Man behandlade frågor av gemensamt intresse. Vid konferensen år 1970 i Örebro kom förslaget om en gemensam organisation upp. Den skulle representera pingstförsamlingarnas ungdomsarbete inför myndigheterna.²¹¹

6.12.1 Personligt initiativ

Redan i februari hade på eget initiativ Åke Boberg och Allan Näslund besökt skolöverstyrelsen (SÖ) för att inhämta information om bidragsvillkoren för kristen ungdomsverksamhet. Därefter sammankallade man ”några bröder i mellan-Sverige” till Eskilstuna. Detta förde omedelbart fram till ett nytt sammanträde. Nu med ”ett trettiotal pastorer och ungdomsarbetare”. Kriterierna för urvalet är inte redovisade. Nu uppdrogs ”åt några bröder att göra en uppvaktning hos SÖ”.

Hos SÖ ”underströks mycket kraftigt, att bildandet av ett ungdomsförbund inom Pingstväckelsen var fullkomligt otänkbart”. SÖ framhöll att det enda man från deras sida krävde ”för utbetalande av anslag, var ett kontaktorgan”. Detta besked redovisades vid ovan nämnda rikskonferens i Örebro. Där gavs ”ett enhälligt stöd för

²¹⁰ Offentliga handlingar, Kungl. Maj:ts resolution, 12 september 1952.

²¹¹ Gustin 1972, ”Kort historik”.

fortsatt bearbetning av frågan”. På predikantveckan i Filadelfia, Stockholm i december 1970 ”aktualiserades frågan om statsbidrag”.²¹² Tidigare hade pingstförsamlingarna samarbetat med ”åtminstone fem skilda studieförbund”. Genom dem fick man stöd till såväl studiecirklar som fritidsgrupper.

Nu signalerade SÖ ändrade regler. Studiecirkelbidragen skulle fortfarande gå via studieförbunden, men för att få ut bidraget till fritidsgrupperna, vilket nu skulle kallas ”aktivitetsbidrag”, måste alla pingstförsamlingar antingen rapportera sina aktiviteter genom ett och samma studieförbund eller också via ett gemensamt kontaktorgan, som ”kan åta sig att vara huvudman för och förmedla detta bidrag till församlingarna”. Myndigheterna betalar inte ut några bidrag till enskilda föreningar eller församlingar. ”Vi kan alltså inte få statsbidrag i någon form utbetalade till enskilda församlingar.”²¹³

6.12.2 Välvilligt predikantmöte

Förslaget om ett gemensamt kontaktorgan blev välvilligt mottaget av predikantmötet. ”De positiva synpunkter som framfördes” ledde till att initiativtagarna inbjöd samtliga pingstförsamlingar till sammanträde i Örebro den 9 januari 1971. Representanter från 75 församlingar kom (=13,4 % av 560). En interimskommitté på fem personer valdes. Denna utfärdade en inbjudan till en konferens den 15 maj 1971 i Eskilstuna och gjorde även upp förslag till riktlinjer för PU:s arbete. Dessa skulle fastställas vid konferensen och en ”rikskommitté väljas”. Vid denna konferens var ”ca 100 (ungefär 18 %) pingstförsamlingar representerade och valde en kommitté på 33 personer i vilken samtliga län är representerade”.²¹⁴ Mandattiden är fyra år. De i PU deltagande församlingarnas representanter samlas vart annat år och väljer då halva antalet ledamöter i rikskommittén. En tredjedel av ledamöterna ”bör vara under 23 år”. Ledamöterna skall väljas bland dem som ”är aktivt verksamma i de samarbetande pingstförsamlingarnas ungdomsarbete”.

Vid ”rikskommitténs första sammanträde” den 18 juni 1971 valdes ”ett verkställande utskott” på sju personer. Mandattid är två år. Detta utskott utser inom sig ordförande, v. ordförande och sekreterare. Det

---

²¹² Föredrag av Allan Näslund återgivet i Gustin 1972.

²¹³ Brev, Åke Boberg till alla pingstförsamlingar i Sverige, 8 oktober 1971.

²¹⁴ Föredrag av Allan Näslund återgivet i Gustin 1972.

”handhar den ekonomiska förvaltningen och är ansvarig inför kommittén för sin förvaltning”, enligt de antagna Riktlinjernas paragraf 7. I 8:e paragrafen talas om ett ”förvaltningsorgan som av församlingarnas representanter utses därtill”. Detta skall ombesörja ”förandet av kommitténs räkenskaper, vilka granskas av nämnda förvaltningsorgans revisorer”. I de två paragraferna talas tydligen om två olika förvaltningsorgan.²¹⁵ Antagandet styrks av protokollet från rikskommitténs konstituerande sammanträde. I paragraf 7 heter det, att ”interimskommittén” föreslagit, att ”en lokal församling” skulle vara ”förvaltningsorgan”. Man beslutade ”enhälligt” att ”vädja till Filadelfiaförsamlingen i Eskilstuna att stå som juridiskt och ekonomiskt ansvarig enligt de antagna riktlinjerna”. Respektive ”förvaltningsorgans” ansvarsområden är inte preciserade.²¹⁶

PU:s uppgift är enligt Riktlinjerna:

1. ”att tillvarata pingstförsamlingarnas möjligheter att erhålla statliga och kommunala bidrag för ungdomsverksamheten”
2. ”att sörja för framställning av material”
3. ”... utbildning av ledare etc.”

Medelåldern i rikskommittén är 39,4 år och i verkställande utskottet (VU) 38,8. Enligt senaste uppgifterna samarbetar nu 389 (69,5 %) pingstförsamlingar inom PU.²¹⁷ Av rikskommitténs ledamöter är 2 (6 %) kvinnor. En av dem är ledamot av VU. Uppgifterna om yrken är ofullständig, men 15 (44,4 %) är identifierade som predikanter. Av de 7 i VU är 4 predikanter, 1 rektor, 1 riksdagsman, 1 adjunkt.

---

²¹⁵ Stadgar, Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbete, 15 maj 1971.

²¹⁶ Protokoll, Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbete, 15 maj 1971 i Eskilstuna, § 7.

²¹⁷ Uppgift per telefon från expeditionen av Birgit Näslund, 9 maj 1973.

7 SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

Av utrymmes- och tidsskäl samt ämnets omfattning har denna undersökning av organisations- och beslutsprocessen inom den svenska pingströrelsen endast kunnat bli översiktlig. De enskilda organisationerna har tyckts mig lättare att förstå sedda i relation till helheten. Uppsatsen får alltså närmast ses som en ansats till en fortsatt breddad och fördjupad forskning.

7.1 Lewi Pethrus betydelse

Informationsverksamheten och opinionsbildningen som föregått och även följt efter beslutsfattandet är exempel på betydelsefulla faktorer vilka här inte blivit kartlagda utan endast skymtar fram i förbigående. Men redan den gjorda undersökningen antyder, att Pethrus roll i såväl informationsverksamhet som opinionsbildning haft stor betydelse för organisationsutvecklingen och beslutsprocesserna.

Belysande är, att han startat, varit och/eller är ansvarig ledare och/eller redaktör för flera opinionsbildande organ inom Pingströrelsen.

Nämnligen:

Evangelii Härold (veckotid.) ... 1916–1945 och 1956 – 1960

Evangelii Härolds Månadsskrift ..... 1921 – 1922

Evangelisk Tidskrift (månadstidn.) ..... 1932 – 1934

Den Kristne (månadstidn.) ..... 1944 – 1965

Dagen (dagstidn.) ..... 1945 –

IBRA-tidningen (månadstidn.) ..... 1956 – 1965

Strandgården (kvartalstidn.) ..... 1966 –

Något för alla (månadstidn.) ..... 1968 – 1970

IBRA radio ..... 1955 –

48 större och mindre böcker på olika förlag,
dock de flesta på Förlaget Filadelfia AB, vars
egentlige ledare han varit ..... 1912 – 1965

Den aktivaste talaren vid de stora konferen-
serna av rikskaraktär såsom Nyhems- och
Lapplandsveckorna, predikantmötet i Filadel-
fia i Stockholm etc. under de år dessa pågått.

Han har varit föreståndare för Filadelfia-
församlingen i Stockholm ..... 1910 – 1958

Av de 12 samarbetsorgan som ingår i denna undersökning, är han ledamot av styrelsen i sju, därav som ordförande i tre och som v. ordförande i en. Han har varit den drivande kraften vid tillkomsten av dessa organ i samtliga fall, utom när det gäller Pingstförsamlingarnas Ungdomsverksamhet. Det framgår av det material jag haft tillfälle att genomgå, att ingen inom Pingströrelsen haft eller har en motsvarande position som Pethrus. Min utredning tyder på att Pethrus ledarskap kan uppfattas som ett karismatiskt ledarskap i Webers mening och att man däri har att se en väsentlig orsak till varför den svenska pingströrelsen fått sin speciella struktur. Man kan här inte utesluta, att historiska, kulturella, religiösa och övriga socialpsykologiska faktorer under denna period kan ha varit gynnsamma för ett sådant ledarskap. Men den problemställningen har inte ingått i den här studien.

7.2 Nej till samfund – ja till funktionerna

Det genomgångna materialet visar, att Pingströrelsens företrädare ivrigt hävdar, att Bibeln saknar anvisningar om samfundsorganisationer. Däremot anser man, att Bibeln talar om lokala församlingar som sinsemellan är organisatoriskt obundna. Denna undervisning anser man vara bindande för den kristna församlingen i alla tider. Ur kyrkohistorien hämtar man även fram exempel på vilka negativa följder det blir om man avviker från den fria, bibliska församlingen. Vad man då avser med samfundsorganisation är något oklart i dokumenten. Det enda direkta försöket till definition av vad som avses med samfundsorganisation, är gjort av Pethrus.

”När man intager och utesluter församlingar, då är man ett kyrkosamfund”, hävdar han. Huruvida de av mig undersökta samarbetsorganen i någon mening kan inta eller utesluta församlingar är inte utrett. En sådan analys vore befogad. I materialet om Vigselnämnden t.ex. fann jag att det är nämndens uppgift att avgöra om en församling är pingstförsamling eller inte. Det i min undersökning nämnda Trollhättefallet är ett exempel på att en församling blev av Vigselnämnden fråntagen sin vigselrätt, utan att själv ha ansett sig ha upphört att vara en pingstförsamling. Sanktioner i olika former mot enskilda personer och församlingar, vilka av någon anledning blivit ifrågasatta antyds också i materialet, men behöver grundligare utforskas. Dokumenten säger, att Pingströrelsen inte har och inte vill ha någon samfundsorganisation. Däremot visar kartläggningen att man

vill ha de funktioner – beträffande förlags- och social verksamhet, yttre mission, skolor, vigselrätt, förmedlingsorgan för ekonomiska bidrag från samhället etc. – ett samfund erbjuder sina samverkande församlingar. De undersökta samarbetsorganen är ett uttryck för detta. Denna dualism mellan å ena sidan motståndet mot i förhållande till de lokala församlingarna övergripande organisationer och å andra sidan viljan att få åtnjuta deras funktioner behöver bli föremål för ytterligare studium.

7.3 Samarbetsorganens tillkomsthistoria

De i uppsatsen behandlade organisationernas tillkomsthistoria skiftar. Gemensamt för dem skall vara, enligt den av Pethrus skisserade modellen, att de är uttryck för ”andliga sammanhållande krafter” och för ”yttre apostoliska förbindelseänkar”. Vidare är det gemensamt att det inte skall kunna sägas, att det är de fria, lokala församlingarna som sammanslutit sig i dessa organisationer, utan dessa organ har tillkommit på andra, inbördes olika, sätt, men med den gemensamma målsättningen att tjäna Pingströrelsen. Så tillkom SFM i sin egenskap av ett självständigt organ genom att Gud tillsatte tre män att utgöra SFM, Förlaget Filadelfia genom ett personligt initiativ vilket senare överläts åt Filadelfiaförsamlingen i Stockholm att som moderförsamling förvalta för hela Pingströrelsens räkning, liksom man gjorde med *Evangelii Härold*, senare blev så också fallet med SFM, Kaggeholm och Hjälpkassan. På 60-talet bildade Filadelfiaförsamlingen en stiftelse för Pingströrelsens räkning till vilken Kaggeholm överläts. Dagen startade som bolag på enskilt initiativ, liksom LP-Stiftelsen som Stiftelse. Vid IBRA:s och Samspars tillkomst tycks Nyhemsveckan ha spelat en viss roll, liksom predikantveckan gjort vid U-landshjälpens och PIL:s tillkomst och en ungdomsledarkonferens för PU:s, samt Kungl. Maj:t för vigselnämndens. Vid PU:s tillkomst märks en viss glidning mot att församlingarna skulle få yttra sig. Dessa tillställdes vid ett par tillfällen brev och inbjöds sända representanter. Men även här spelade predikantveckan en aktiv roll. I samband med mottagandet av statsstödet till församlingarna fick dessa också yttra sig genom brev, om man önskade ta emot detta och om man önskade ha Hjälpkassan som förmedlingsorgan. Men det var predikantmötet som fattade besluten att statsstödet skulle tas emot, hur statsstödet skulle fördelas och av vilket organ fördelningen skulle ske.

I bolagen har församlingarna inflytande endast om de är aktieägare. Vid stiftelsernas tillkomst har ett begränsat antal församlingar medverkat till att utse huvudmän. Sedan dessa en gång är tillsatta kompletterar de, enligt sina stadgar, sig själva. Ett sådant förfarings-sätt var en av anklagelsepunkterna mot SFM i den s.k. Franklinstriden. En glidning mot ett större inflytande för församlingarna gör sig dock gällande t.ex. i Kaggeholmsstiftelsen, vilken genom sin valberedning numera kontakter olika församlingar. Detta gäller huvudmännen. Med undantag för Filadelfiaförsamlingen i Stockholm är det ingen lokal pingstförsamling som har inflytande över styrelsevalet i någon eller några av de gemensamma organen.

7.4 Årliga rikskonferenser

Av vad som framgår av uppsatsen följer, att Pingströrelsen inte har någon samfundskonferens med av de lokala församlingarna utsedda ombud, men att den årliga predikantveckan i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, Nyhemsveckan i Mullsjö, Lapplandsveckan i Husbondliden m.fl. konferenser fyller delvis samma funktioner. Även beträffande dessa och andra konferensers roll inom Pingströrelsen behöver ytterligare forskning utföras. T.ex. behöver en analys göras av den information som ges eller eventuellt undanhålles vid dessa tillfällen angående de gemensamma företagen och andra frågor som rör gemensamma angelägenheter. Vad är information och vad är agitation? Hur fri och allsidig kan debatten vid dessa tillfällen vara? Officiellt sägs, att dessa konferenser inte har några mandat att fatta beslut, likväl visar det granskade materialet att sådana fattats, men att inga protokoll förts. Ibland kallas dessa beslut "sanktion", "uttalande", "meningsyttring", men praktiskt har de fyllt samma funktion som öppet redovisade beslut. Dessa kan dock inte göras juridiskt bindande för de lokala församlingarna. Däremot medför de moraliska förpliktelser, vilka med tanke på den kristna bebyggelsens och verksamhetens art är minst lika förpliktande.

7.5 Lokalförsamlingens inflytande

Beträffande de stadgar som finns i de olika organisationerna, kallas dessa ömsom "huvudgrunder", "riktlinjer" och "stadgar". Debatten kring dem tyder på en viss tveksamhet inför antagandet av stadgar, men samtidigt kan man i olika sammanhang – t.ex. inför myndig-

heterna – inte undvara deras funktioner. Tillsättandet av huvudmän i de olika stiftelserna belyser omfattningen av det inflytande landets pingstförsamlingar har i samarbetsorganen. Vid Kaggeholmsstiftelsens tillkomst utvalde interimsstyrelsen 52 församlingar att komma med förslag efter samråd med andra församlingar. Omfattningen av dessa samråd är oklar. Vid LP-stiftelsens tillkomst skulle först fyra församlingar medverka vid valet av styrelse, senare ändrades detta till att stiftaren skulle anmoda tre församlingar att utse vardera åtta huvudmän, vilka i sin tur har att utse styrelse. Vid U-landshjälpsstiftelsens tillkomst blev det i predikantveckan sagt, att församlingarna skulle välja ett sjuttiofem huvudmän. Om och när detta skedde har jag inte funnit några dokument på. Men 59 huvudmän är tillsatta och dessa tillhör 53 olika församlingar. Då det gäller PIL sägs i dokumenten att predikantveckan tillsatte en arbetsgrupp på 32 personer. Hjälpkassans styrelse tillsätts av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, men ett visst antal av ledamöterna kan tillhöra andra församlingar. SFM:s styrelse tillsätts av Filadelfiaförsamlingens i Stockholm styrelse. PU:s rikskommitté valdes av en speciellt sammankallad konferens. Vilka som skulle ingå i vigselnämnden avgjordes av Pethrus.

7.6 Beslutsfattarnas ålders-, yrkes och könsfördelning

I anslutning till varje enskild organisation har en redogörelse gjorts för sammansättningen av huvudmännen, och styrelserna. Där har yrkesfördelningen av praktiska skäl blivit mera detaljerad. Här har jag gjort en översiktligare gruppering.

Som framgår av det föregående har Kaggeholm 63 huvudmän, LP-stiftelsen 24, U-landshjälpen 59, PIL 32 och PU 33. Alltså summa 211.

Huvudmännen

Medelålder: ca 45 år

Yrkesfördelning:

Pastor	92	33,6 %
Missionär	14	6,6
Handel och samfärdsel	32	15,2
Industri och hantverk	14	6,6
Sjukvård och andra vårddyrken	5	2,4
Allmän tjänst och fria yrken	41	19,4
Övriga	<u>13</u>	<u>6,1</u>
	211	99,9 %

De tolv undersökta samarbetsorganen har sammanräknat 99 ordinarie styrelseledamöter och 43 suppleanter. Alltså summa 142.

Ordinarie

Medelålder: 58 år

Yrkesfördelning:

Pastor	52	52,5 %
Missionär	74	7,1
Handel och samfärdsel	18	18,2
Industri och hantverk	8	8,1
Sjukvård och andra vårddyrken	1	1,0
Allmän tjänst och fria yrken	13	12,1
Övriga	<u>0</u>	<u>0,0</u>
	99	100,0 %

Suppleanter

Medelålder: 51,7

Yrkesfördelning:

Pastor	16	37,0 %
Missionär	3	7,0
Handel och samfärdsel	11	25,6
Industri och hantverk	6	14,0
Sjukvård och andra vårddyrken	1	2,4
Allmän tjänst och fria yrken	5	11,6
Övriga	<u>1</u>	<u>2,4</u>
	43	100,0 %

Vid genomgången av yrkena fann jag endast tre representanter för s.k. blåblusyrken, nämligen en lantbrukare, en skogsarbetare och en byggnadssnickare. Sett i relation till yrkesfördelningen inom rörelsen som helhet, är detta anmärkningsvärt. En bidragande orsak kan det vara, att lantbrukare och grovarbetare har svårare att få ledigt från sina arbeten för att närvara vid sammanträden och även att ersättning för förlorad arbetsförtjänst inte utgår. Man kan inte heller se bort ifrån, att det inte är församlingarna i allmänhet som utser styrelserna, utan i stor utsträckning görs detta av pastorerna själva. Det har blivit naturligt att pastorerna som tjänstemän representerar församlingarna vid olika konferenser och sammanträden, utan att de för den skull är utsedda ombud. Flera av samarbetsorganen håller också ofta sammanträden i samband med t.ex. Nyhemsveckan eller Predikantveckan.

Av totalt 353 huvudmän och styrelseledamöter är 17 (4,8 %) kvinnor. Av 99 ordinarie styrelseledamöter är 3 (3 %) och av 43 suppleanter 2 (4,6 %) kvinnor. Detta skall ses i relation till att av Pingströrelsens medlemmar är ca 65 % kvinnor. Denna låga representation får förmodligen förstås utifrån Pingströrelsens församlingssyn. En kvinna kan inte bli äldste, inte bli pastor, d.v.s. ledare i den lokala församlingen. Däremot får hon bli diakonissa och även predikant. Som regel utgör de äldste också församlingens styrelse. Endast i två fall har jag funnit undantag från denna regel, nämligen församlingarna Filadelfia, Tumba och Gilead, Göteborg, vilka skiljer mellan äldstekåren och styrelsen. Där ingår kvinnor i styrelserna. Nu är de här samarbetsorganen inte att jämföra med bibliska församlingar, därför torde inga teologiska skäl ligga till grund för den sneda könsfördelningen. Snarare får man anta, att det blivit en vana inom rörelsen att inte ha kvinnor med i styrelserna. Möjligen kan man skönja en glidning mot större kvinnorepresentation i det förhållandet, att det är i de yngre organen man återfinner dem.

KÄLLFÖRTECKNING

Otryckta källor

Brev

Boberg, Åke, ordförande i Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbete, till alla pingstförsamlingar i Sverige, 8 oktober 1971.

Boberg, Åke, rektor för Kaggeholms Folkhögskola, till huvudmännen och styrelsen, 5 augusti 1972. Kaggeholms Folkhögskolas arkiv.

Edelbring, Göte, pastor i Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, till Bertil Carlsson, 13 april 1973.

Edestav, Samuel, Guldstrand, Ivan och Ribba, Daniel, ledamöter i Predikantmötets kommitté för statsbidragsfrågor, till församlingsföreståndare och församlingsstyrelser i pingstförsamlingarna, 21 september 1971 och 22 oktober 1971.

Edin, Erik, föreståndare för Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, till Bertil Carlsson, 25 oktober 1972.

Evers, E., expeditionschef i Justitiedepartementet, till pastor L. Pethrus, 30 augusti 1952 och 8 september 1952. Justitiedepartementets arkiv.

Franklin, A.P., teol. dr, till Rikard Fris, 30 april 1927, citerat i Fris 1973.

Lindberg, Bror, förlagschef på Förlaget Filadelfia AB, till Bertil Carlsson, 22 november 1972.

Nilsson, Lewi, pastor, till rektor Åke Boberg, 1 september 1964. Kaggeholms Folkhögskolas arkiv.

Ottosson, K.G., direktör, inbjudan till teckning av K.G. Ottossons industrilån, 9 september 1958. Kopia ingår i Konkurshandlingarna 8/66, Falköpings Tingsrätt (se under "offentliga handlingar" nedan).

Pethrus, Lewi, pastor, till expeditionschefen E. Evers, 10 september 1952. Justitiedepartementets arkiv.

Pethrus, Lewi, pastor, rekommendation av K.G. Ottossons industrilån, 9 september 1958. Kopia ingår i Konkurshandlingarna 8/66, Falköpings Tingsrätt (se under "offentliga handlingar" nedan).

Pethrus, Lewi, ordförande i Kaggeholms Folkhögskolas interimsstyrelse, till ett antal pingstförsamlingar, 20 juni 1963. Kaggeholms Folkhögskolas arkiv.

Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskolas pärm för ankommande brev 1963. Kaggeholms Folkhögskolas arkiv.

Säwe, Willis, ordförande i Pingstförsamlingarnas Vigselnämnd, dels till Överståthållarämbetet i Stockholm, 29 juni 1959, dels till länsstyrelsens Allmänna Sektion i Stockholms län, 9 januari 1968. Länsstyrelsen Allmänna Sektionens arkiv, Stockholm.

Säwe, Willis, ordförande i Förlaget Filadelfias AB styrelse, inbjudan till aktieteckning, november 1970.

Törnberg, Allan, ordförande i Filadelfiaförsamlingens i Stockholm granskningskommitté för vigselrätt åt Pingstförsamlingarna, till Justitiedepartementet, 28 maj 1952. Justitiedepartementets arkiv.

Förvaltningsberättelser

AB Godvil, Förvaltningsberättelse, 1960.

Filadelfias Centrala Hjälpkassa för Predikanter, kassarapporter 1947, 1972.

Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet:

- Verksamheten 1.1.71 – 31.12.71. Stencil.
- Andersson, Nils G., *Kort redogörelse över verksamheten*. Odaterad stencil.

Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum, Årsrapport 1971. Stencil.

Samspar (=Allmänna Spar- & Kreditkassan). Verksamheten 1.4.52 – 30.6.53. Tryckt. Stockholm 1953.

Svenska Pingstmissionens U-landshjälp:

- Verksamhetsberättelse 1965–1966. Tryckt. Stockholm 1967.
- Verksamhetsberättelse 1971. Stencil.

Svenska Fria Missionen, Årsberättelse 1925. Citerad i Fris 1973.

Protokoll

Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, styrelsen, 8 januari 1924 och 1 april 1924, citerade i Sundstedt 1972.

Förlaget Filadelfia Nya AB, styrelsen, 26 april 1965, 19 maj 1965 och 2 juni 1965.

IBRA Radio, styrelsen, 18 september 1962 och 13 februari 1970, Dagen/IBRA:s arkiv.

Kaggeholms Folkhögskola; styrelsen, 26 mars 1963, 11 juni 1963 (interimsstyrelsen), 26 augusti 1963 (interimsstyrelsen), 31 maj 1972 och 15 juni 1972 (i Nyhem); företrädare för Stiftelsen Kaggeholms Folkhögskola tillsammans med representanter för pingstförsamlingar i Småland, 24 maj 1972; årsstämma, 1967, 1968 och 15 juni 1972 (extra årsstämma i Nyhem).

Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet; styrelsen, 8 januari 1960 (konstituerande sammanträde), 2 oktober 1968 (protokollsbilaga) och 31 maj 1969; huvudmännen, 26 maj 1972.

Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbete, konstituerande sammanträde i Eskilstuna den 15 maj 1971, ”Riktlinjer för kommittén för pingstförsamlingarnas ungdomsarbete”.

Pingstväckelsens Vigselnämnd, sammanträde, 14 december 1967, § 397 i protokollsutdrag i Länsstyrelsens Allmänna sektionens arkiv, Stockholm.

Svenska Fria Missionens sammanträde, 10 april 1930, 11 april 1930, 3 juli 1931, 15 juni 1957 och 26 juni 1959.

Samspar (Allmänna Spar- & Kreditkassan), förberedande sammanträde, den 6 september 1950, konstituerande sammanträde med personer intresserade för bildandet av en kreditförening i Stockholm den 5 september 1951.

Tidnings AB Dagen, styrelsen, 26 augusti 1960 (bilaga), 13 juni 1961, 18 juli 1961, 18 september 1961, 13 november 1961, 18 september 1962, 18 januari 1964 och 2 april 1966. Verksamhetsberättelse återgiven i protokoll: styrelsen 18 mars 1961, bolagsstämma 14 juni 1961, extra bolagsstämma 7 december 1961.

Stadgar

Filadelfiaförsamlingarna i Tumba, 7 februari 1971, i Bollnäs, 2 januari 1926, ändrade den 14 februari 1970 samt i Vänersborg, 14 december 1935, ändrade den 13 april 1965.

Filadelfias Centrala Hjälpkassa för Predikanter, 29 april 1946.

Kaggeholms Folkhögskola, stiftelseurkund med stadgar antagna den 1 juli 1963 av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, ändrade den 2 oktober 1965.

Lewi Pethrus Stiftelse för Filantropisk verksamhet, 13 oktober 1959, ändrade den 25 juni 1968.

Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum, riktlinjer för verksamheten, 25 januari 1971.

Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbete, riktlinjer antagna i Eskilstuna den 15 maj 1971.

Samspar (Allmänna Spar- & Kreditkassan), 5 september 1951, ändrade den 15 juli 1971.

Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, 3 april 1965.

SFM (Svenska Fria Missionen), 16 juni 1925, ändrade på sammanträden 13 november 1931 och 23 mars 1932, samt 15 juni 1957 och 29 juni 1959. Den senaste ändringen fastställdes av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm den 22 april 1960 (SFM:s huvudgrunder).

Offentliga handlingar

Ansökningar om vigselrätt 1952, 306 pingstförsamlingars ansökningshandlingar om vigselrätt 1952 till sina respektive Länsstyrelser, Justitiedepartementets arkiv.

Justitieminister H. Zetterbergs uttalande till *Dagen*, manuskopia, den 1 september 1952, Justitiedepartementets arkiv.

Kungl. kungörelse, 26 oktober 1951.

Kungl. Maj:ts resolution, 12 september 1952.

Kungl. Maj:ts regleringsbrev, Dnr 2134/71, 4 juni 1971.

Konkurshandlingar i Vartofta och Frökinds domsaga 8/66 och 9/66. Handlingarna avser K.G. Ottossons personliga konkurs och hans bolag AB Åkritis konkurs, Falköpings Tingsrätt konkurshandlingar.

Intervjuer

Johansson, Olle, ordförande för Pingstmissionens Internationella Litteraturcentrum, 2 maj 1973.

Melander, Erland, kamrer på Förlaget Filadelfia, Stockholm, telefonsamtal, 4 april 1973.

Nyhlén, Gulli, sekreterare på Svenska Fria Missionens Expedition, Filadelfiakyrkan, Stockholm, 13 april 1973.

Näslund, Birgit, sekreterare på Pingstförsamlingarnas Ungdomsarbets expedition, Eskilstuna, 9 maj 1973.

Pethrus, Lewi, 27 oktober 1972 (bandad i hans hem i Solna).

Ribba, Daniel, föreståndare för Filadelfias Centrala Hjälpkassa För Predikanter, 3 maj 1973.

Tryckta källor

Dagstidningar

Dagen 1.11.45, 30.8.52, 2.9.52, 12.6.54, 15.6.54, 12.5.59, 22.8.72, 3.10.72, 14.2.73, 25.4.73.

Dagens Nyheter 24.4.58.

Expressen 15.6.45, 6.11.53, 27.5.55, 11.9.55, 15.6.61, 1.4.66, 19.4.66, 4.5.66, 20.6.66.

Svenska Morgonbladet 2.4.49, 9.6.52, 3.9.52, 12.6.54, 22.7.57.

Svenska Dagbladet 29.3.66, 8.12.66, 13.3.67.

Tidskrifter

Allers, artikelserie om IBRA, inledd nr 19 1956.

Den Kristne nr 3 1948, nr 2 1953, nr 9 1962, nr 12 1962, nr 5 1953.

Evangelii Härold 20.1.16, 6.4.16, 10.8.16, 21.6.17, 5.2.20, 24.4.23, 18.10.23, 14.2.24, 13.3.24, 3.4.24, 24.4.24, 18.12.24, 24.2.71, 5.1.72, 10.2.72, 26.4.73.

Ordet och tron nr 1 1968, nr 2 1968, nr 2 1970

Veckans Affärer nr 10 1966.

Litteratur och informationsmaterial

Andström, Bobby 1966, *Lewi Pethrus*, Bengt Forsbergs Förlag.

Beijbom, Anders, & Gustafson, Sture, 1968, *Väckelser och Samfund i Sverige*, Verbum.

Blomgren, Alvar, 1939, *Församlingens hjärta*, Förlaget Filadelfia.

Boberg, Åke (red.), 1967, *Kaggeholms Folkhögskola 25 år*. Kaggeholms folkhögskolas kamratförening.

Briem, Efraim, 1924, *Den moderna pingströrelsen*, Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag.

Carlén, Erik, 1966, *Gud behöver inga kryckor*, E. Carlén, Hällabrottet.

Carlsson, Bertil, 1963, *Bönen, Ordet och Världsevangoliseringen*, Förlaget Filadelfia.

Dagen 25 år, 1970, Dagen.

Dahl, Abner (red.), 1973, *Pingströrelsens årsbok 1972*, Förlaget Filadelfia.

Dahl, Robert A., 1968, *Modern politisk analys*, Wahlström & Widstrand.

Etzioni, Amitai, 1970, *Moderna organisationer*, Aldus/Bonniers.

Franklin, A.P., 1930, *Schismen inom Pingströrelsen. Vem bär ansvaret?* Facklans Förlag.

Fris, Rakel, 1973, *Insyn i minnenas värld*, Rakel och Rikard Fris Fond för yttre mission och fängelsemission.

- Förlaget Filadelfia AB 50 år, 1962, Förlaget Filadelfia.
- Gustafsson, Berndt, 1965, *Religionssociologi*, Bonniers.
- Gustafsson, Berndt, 1971, *Svensk kyrkogeografi*, Gleerups.
- Gustin, Uno, 1972, Kompendium för studiedagar för barn- och ungdoms-
arbetare i Filadelfiakyrkan, Stockholm 1972 (stencil).
- Hammarberg, Petrus, 1969, *U-landshjälp*, (stencil 5 januari 1969).
- Historisk översikt: Kyrkobegrepp*, 1964, Statens offentliga utredningar, SOU
1964:16, Almqvist & Wiksell.
- Hofgren, Allan (red), 1971, *Svenska Trossamfund*, 5 upplagan, Efs-förlaget.
- Imsen, Arne, 1970, *Fruktad Frihet*, MR:s Bokförlag AB.
- Johansson, Eskil, 1971, *IBRA Radio. Radiomission – Varför? IBRA Radio*.
- Johansson, Göthe, 1972, *Kaggeholms Verksamhet. Förr – Nu – Framtiden* (stencil).
- Johansson, Hilding, 1954, *Folkrörelserna*, Ehrlins – Folkbildningsförlaget.
- Kaggeholms Folkhögskola, *Orientering om verksamhetens omfattning*, 1972
(stencil).
- Lewi Pethrus Stiftelse För Filantropisk Verksamhet, informationsfolder, 1965.
- Lewi Pethrus Stiftelse För Filantropisk Verksamhet, informationsfolder,
odaterad.
- Lidman, Sven, 1949, *Resan till domen*, Natur och kultur.
- Linderholm, Emanuel, 1925, *Pingströrelsen i Sverige*, Bonniers.
- O'Dea, Tommas F., 1967, *Religionssociologi*, Aldus/Bonniers.
- Pethrus, Lewi, 1919, *De kristnas enhet*, Förlaget Filadelfia.
- Pethrus Lewi, 1953a, *Den anständiga sanningen*, C.E. Fritzes Bokförlags AB.
- Pethrus Lewi, 1953b, *Medan du stjärnorna räknar*, C.E. Fritzes Bokförlags AB.
- Pethrus Lewi, 1954, *Hänryckningens tid*, C.E. Fritzes Bokförlags AB.
- Pethrus Lewi, 1955, *Hos Herren är makten*, C.E. Fritzes Bokförlags AB.
- Pethrus, Lewi, 1969, *Brytningstider – segertider*, Lewi Pethrus Förlag.
- Pingstöckelsens riktlinjer*, 1920, Förlaget Filadelfia.
- Samhälle och Trossamfund, Bil. 20*, 1972, Statens offentliga utredningar, SOU
1972:36, Allmänna Förlaget.

- Sjöberg, Tage, 1960, *Guds församling i funktion*, Förlaget Filadelfia.
- Sundstedt, Arthur, 1969, *Pingstväckelsen 1 – Pingstväckelsen – dess uppkomst och första utvecklingskedje*, Normans Förlag.
- Sundstedt, Arthur, 1971a, *Pingstväckelsen 2 – Pingstväckelsen och dess vidare utveckling*, Normans Förlag.
- Sundstedt, Arthur, 1971b, *Pingstväckelsen 3 – Pingstväckelsen och dess genombrott*, Normans Förlag.
- Sundstedt, Arthur, 1972, *Pingstväckelsen 4 – Pingstväckelsen och dess vidare utbredning*, Normans Förlag.
- Svenska Fria Missionen, Betänkande angående Pingstförsamlingarnas i Sverige yttre mission, 1972 (stencil den 20 december 1972).
- Svenska Pingstmissionens U-landshjälp, *Pingstmission – utställning*,Handledning till missionsutställning, 1971.
- Svensk Missionsstatistik*, 1971, utgiven av Svenska Missionsrådet.
- Sveriges Rikes lag*, 93:e upplagan, P.A. Norstedt & Söners Förlag, 1972.
- Säwe, Willis, 1962, *Skärvor*, Normans Förlag.
- Söderholm, G.E., 1928, *Den svenska pingstväckelsens historia 1907–1927, Del II*, Förlaget Filadelfia.
- Weber, Max, 1969, *The Theory of Social and Economic Organization*, The Free Press, New York, Collier MacMillan, Limited, London. Sixth printing.
- Westin, Gunnar, 1956, *Den kristna friförsamlingen i Norden*, Westerbergs.